

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Role regionálních organizací v řešení konfliktů a
udržení míru a bezpečnosti – případová studie Rady
pro spolupráci arabských států v Zálivu**

Pavel Tremel

Plzeň 2021

Západočeské univerzita v Plzni
Fakulta filozofická
Katedra politologie a mezinárodních vztahů
Studijní program Politologie
Studijní obor Mezinárodní vztahy a britsko-americká studia

Bakalářská práce
Role regionálních organizací v řešení konfliktů a
udržení míru a bezpečnosti – případová studie Rady
pro spolupráci arabských států v Zálivu
Pavel Tremel

Vedoucí práce:

PhDr. Martina Ponížilová, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval své vedoucí bakalářské práce PhDr. Martině Ponížilové, Ph.D. za její čas, cenné rady a pomoc při zpracování této práce.

Obsah	
Úvod	6
1 Vymezení základních pojmů	9
1.1 Regionální organizace, bezpečnost a konflikt	9
1.2 Role a nástroje regionálních organizací v řešení a prevenci konfliktů	14
1.3 Metodologický postup	18
2 Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu a otázky bezpečnosti a řešení konfliktů	19
2.1 GCC a bezpečnostní politika během 80. let	20
2.2 Role a angažovanost GCC v řešení konfliktů v 80. letech	22
2.3 Proměna bezpečnostní politiky GCC během 90. let	26
2.4 Role a angažovanost GCC v řešení konfliktů v 90. letech	28
2.5 Nové tisíciletí a přelom v bezpečnostní politice GCC	32
2.6 Nové hrozby a řešení konfliktů po roce 2000	34
2.7 Bezpečnostní politika GCC po roce 2010 až do současnosti	38
2.8 Arabské jaro a přístup GCC ke konfliktů po roce 2010	40
Závěr	45
Seznam literatury:	48
Resumé	58
Přílohy	59

Úvod

Otázka bezpečnosti patří v současném světě k nejdůležitějším a velice aktuálním tématům. Zatímco dříve bylo pro vědce důležité zkoumat především státy a jejich vliv na bezpečnost, v dnešní době se stále více pozornosti ubírá i k jiným aktérům. Nejvýraznějšími jsou především globální mezinárodní organizace, ale důležitá je i role, kterou v otázce udržování bezpečnosti a míru zastupují regionální bezpečnostní organizace.

Regionálních organizací spolupracujících v množství různých odvětví je po světě velký počet a mezi jednu z těchto organizací řadíme i Radu pro spolupráci arabských států v Zálivu (z anglického názvu Gulf Cooperation Council – GCC). Tato organizace vznikla v roce 1981 jako společenství šesti arabských států (Saúdská Arábie, Bahrajn, Kuvajt, Omán, Katar a Spojené arabské emiráty), a to v jednom z nejméně stabilních světových regionů, v oblasti Blízkého východu. Důvodů, proč tato organizace vznikla, bylo více, zejména šlo o bezpečnostní hrozby plynoucí z islámské revoluce v Íránu (1979) a následné irácko-iránské války (1980–1988). Ačkoli GCC vznikla především v reakci na hrozby bezpečnostního charakteru, v několika počátečních letech po založení byla její společná bezpečnostní iniciativa velice nevýrazná. Postupem času se pod vlivem nových okolností, jako byla irácká invaze do Kuvajtu (1990), teroristické útoky z 11. září 2001 a invaze americké armády do Iráku (2003–2011), i na poli bezpečnosti objevuje snaha o stále intenzivnější spolupráci, často ale zůstává pouze u pokusů. Jako příklad lze uvést společné jednotky zvané Štít poloostrova (z anglického názvu Peninsula Shield Force – PSF), které se potýkají dlouhodobě s malým počtem mužů, špatnou kompatibilitou techniky a problematickým velením. Důležitost regionu podtrhuje fakt, že členové GCC v současné době vlastní téměř polovinu světových zásob ropy, což z nich tvoří objekt se kterým je třeba počítat a jehož aktivity mohou významně ovlivňovat celý blízkovýchodní region. Díky tomuto faktu bezpečnost v oblasti není významná pouze pro zmíněný region, ale má svůj význam i pro celý svět.

Odborných zdrojů, které se týkají problematiky regionálních organizací a konkrétně GCC a jejího vlivu na bezpečnost v regionu, je velké množství, a to jak od evropských, amerických i blízkovýchodních autorů. Mezi významné americké autory lze nepochybně zařadit Emile Nakhleh (1986), zabývající se především otázkami národní bezpečnosti, islámskou radikalizací a arabskými státy v oblasti Zálivu nebo Lenore G. Martin (2009), která řeší hlavně otázky národní bezpečnosti v Zálivu. Jedním z nejvýznamnějších autorů přímo z oblasti Blízkého východu je R. K. Ramazani (1988), který se otázkami týkajícími se států v okolí Zálivu zabýval téměř 60 let. Dalším autorem je například libanonský profesor Joseph A. Kéchichian (1985), který se specializuje na arabské země Blízkého východu a primárně na Saúdskou Arábii. I přes množství zdrojů můžeme v oblasti literatury sledovat dva hlavní problémy. Prvním je problematické získávání informací týkajících se především společných vojenských aktivit členů GCC, kdy jsou některé dokumenty nepřístupné z důvodu utajení nebo je příslušné orgány nechtějí zveřejnit. Tato situace vede k druhému problému, kterým je odkázanost autorů na méně informované zdroje informací, jakými jsou například lokální noviny, které logicky nemohou mít přístup ke všem utajovaným informacím a z toho plyne názorová protichůdnost.

Cílem této práce je zjistit a vysvětlit, jakým způsobem GCC přispívá k bezpečnosti v regionu Blízkého východu a jak postupuje v oblasti prevence a řešení lokálních konfliktů. Konkrétně bych se zaměřil na fungování GCC od jejího založení v roce 1981 až do roku 2020, aby byly výsledky mého zkoumání co nejaktuálnější. Důvodem ke zvolení takto širokého časového období je možnost lépe zhodnotit proměnu přístupu GCC v otázkách týkajících se bezpečnosti. Samotná práce je koncipována jako jednopřípadová studie, kdy provedu analýzu fungování GCC v oblasti udržování bezpečnosti, předcházení a řešení konfliktů (více ke konkrétnímu postupu analýzy v podkapitole týkající se metodologického postupu).

Práce se bude dělit na dvě hlavní části, které se budou dále dělit na jednotlivé podkapitoly. V první části nejdříve nastíním několik důležitých pojmů a blíže se zaměřím na to, co jsou to regionální organizace, jakou roli a jaké

funkce mohou zastávat v otázce bezpečnosti, předcházení a prevence konfliktu, tj. jakými nástroji udržení míru a bezpečnosti a předcházení a řešení konfliktů disponují. Druhá část se bude zabývat podrobně GCC a bude se jednat o samotnou případovou studii. Postupně nastíním vývoj této organizace s tím, že práce se zaměřuje na otázky řešení bezpečnosti, udržení míru atp., a z tohoto důvodu se v práci neobjeví další aktivity GCC (např. ekonomická spolupráce) nebo jen ve velice omezené míře. Dále budu analyzovat a hodnotit bezpečnostní politiku GCC v jednotlivých úsecích zkoumaného období, přičemž pro co nejlepší přehlednost bude práce dělena podle jednotlivých po sobě jdoucích desetiletí. V práci tak nalezneme úsek zabývající se vznikem GCC a prvotními roky její existence, obdobím války v Zálivu do přelomu tisíciletí a nultými léty nového tisíciletí, kdy členské státy dosáhly nového milníku ve spolupráci. V poslední části se zaměřím na události jako povstání v Bahrajnu (2011), zapojení některých členů organizace v bojích v Jemenu a Katarskou krizi z roku 2017. V závěru práce se objeví výsledky mého výzkumu.

1 Vymezení základních pojmů

Jak již bylo zmíněno v úvodu, v této části práce považuji za nutné vymezit některé základní pojmy, se kterými budu v průběhu celé práce pracovat a bez kterých by se samotná práce neobešla. Nejprve se zaměřím na definici regionální organizace, bezpečnosti a konfliktu. Dále se budu zabývat tím, jakou roli a jakými nástroji v oblasti bezpečnosti, předcházení a řešení konfliktů a udržování míru regionální organizace disponují. V závěru této kapitoly podrobněji nastíním proces analýzy, která bude využita pro samotnou případovou studii.

1.1 Regionální organizace, bezpečnost a konflikt

První pojem, se kterým budu pracovat, je mezinárodní, respektive regionální organizace. Jedna z možných definic mezinárodní organizace vychází z pera anglického politologa Clivea Archera (2001: 35), který mezinárodní organizaci definuje jako „formální kontinuální strukturu založenou na dohodě mezi členy, ať už vládními představiteli, či nikoliv, sestávající z minimálně dvou suverénních států s cílem dosáhnout společného zájmu členů¹“. Další definice tentokrát od Miroslava Potočného mluví o mezinárodních organizacích jako o „sdružení států, které vzniklo na základě mezinárodní smlouvy, uzavřené nejméně třemi státy, má trvalou podobu, má své vlastní orgány, usiluje o dosažení cílů vytyčených členskými státy v zakládající listině, a požívá některých aspektů mezinárodněprávní subjektivity“ (Potočný 1999: 200). Třetí definicí pro dotvoření jasnější představy bude definice Dalibora Jílka, který hovoří o mezinárodních organizacích jako o „sdružení států, příp. jiných subjektů mezinárodních práva, zřízené na základě mezinárodní smlouvy, vybavené strukturou orgánů a vytvořené podle mezinárodního práva“ (Jílek 1993: 5).

¹ Originální znění definice: The definition of an international organization as a formal, continuous structure established by agreement between members, whether governmental representatives or not, from at least two sovereign states with the aim of pursuing the common interest of the membership.

Ve výčtu definic by šlo i dále pokračovat, ale všechny přináší veskrze podobné výklady, které se liší v malých detailech. Jedním takovým detailem je například otázka, kolik členů musí tyto organizace minimálně mít. Někteří autoři jako například výše zmíněný Archer nebo Wichard Woyke tvrdí, že minimum jsou dva členové, zatímco třeba Miroslav Potočný nebo Unie mezinárodních asociací ve své Ročence mezinárodních organizací hovoří minimálně o třech členech (Waisová 2009: 140–142). Vzhledem k neshodám v některých detailech se tak jako nejlepší nejeví snaha o získání jedné definice, která by dokázala přesně obsáhnout a popsat všechna specifika mezinárodních organizací, jako spíše zformulování souhrnných znaků, které z definic jednotlivých autorů můžeme získat. Mezi těmito znaky můžeme nalézt: založení na základě smlouvy, struktura s vymezenými orgány, minimální počet členů, stanovené cíle, stálost a v případě širšího výkladu také sídlo, mechanismus práce a fungování, rozpočet a financování (Baňouch – Fedorko 2000: 18–19).

Ačkoli z výše zmíněných definic můžeme vyčíst určité znaky, které by každá mezinárodní organizace měla mít, nenalezneme v nich nějakou další kategorizaci mezinárodních organizací. Jedno ze základních rozdělení mezinárodních organizací na základě povahy jejich členů nabízí Unie mezinárodních asociací, podle které je možné hovořit o třech hlavních typech: mezivládních, nevládních a nadnárodních organizacích (Union of International Associations 2014a). Unie také dělí mezinárodní organizace do patnácti kategorií (označovány písmeny), přičemž pro účely této práce je důležitá hlavně kategorie D, která hovoří o regionálně definovaných organizacích (Waisová 2008: 22). Tato kategorie dle Unie mezinárodních asociací zahrnuje všechny neziskové organizace nehledě na to, jestli jsou vládní či nevládní, jejichž členství je omezené na konkrétní kontinent nebo nadnárodní region (Union of International Associations 2014b).

Regionální organizaci z pohledu mezinárodního práva popisují Barker a Grant jako „mezinárodní organizaci založenou mezi státy stejného regionu. Pro většinu regionálních organizací jsou základem dvě funkce: ve většině případů regionální organizace vznikají jako pokus o členění reálným či domnělým

nepřátelským vnějším vlivům (například vznik Západoevropské unie byl stimulován strachem ze SSSR) a regionální spolupráce často odrážejí podobné politické, ekonomické, sociální a kulturní hodnoty a aspirace²” (Barker – Grant 2009: 512).

Z výše uvedeného vyplývá, že regionální organizace lze jednoznačně chápat jako podkategorii mezinárodních organizací, tzn. splňují všechny znaky těchto organizací a zároveň splňují upřesňující kritérium, že členy pojí určitý region, respektive transnacionální region. Tento region není definován pouze na základě geografické polohy, ale jako oblast v rámci určitého panregionu, kdy minimálně dva státy mají několik společných politických, kulturních, historických, náboženských či jiných ukazatelů (Hnízdo 1995: 78–81).

Jak již bylo zmíněno dříve v textu, mezinárodní organizace můžeme dále dělit podle různých klíčů do kategorií. Z logiky věci vyplývá, že jakékoli dělení mezinárodních organizací lze zároveň aplikovat i na regionální organizace. Přičemž jedno ze základních dělení na které se zaměřím, je rozdělení organizací podle jejich cílů. Všechny organizace vznikají s nějakým cílem, který může být relativně obecný nebo naopak velice úzce vymezený. Mezi oblastmi na které se jednotlivé organizace zaměřují patří sociální, ekonomické, environmentální, vojenské, bezpečnostní a jiné, nežádka jsou pak cíle organizací průnikem několika různých oblastí (např. politicko-bezpečnostní, socio-ekonomická atp.) (Waisová 2008: 149).

Vzhledem k tématu této práce se dále zaměřím primárně na regionální vojensko-bezpečnostní organizace. Tyto organizace mají za svůj hlavní cíl zajištění vlastní bezpečnosti (zaručení bezpečnosti členů dané organizace), respektive bezpečnosti a stability v regionu. K dosažení tohoto cíle lze nicméně dojít několika různými způsoby, a tak se i jednotlivé organizace mezi sebou liší. Můžeme je rozdělit do tří skupin, a to na organizace fungující na principu kolektivní obrany, kolektivní bezpečnosti nebo kooperativní bezpečnosti

² Originální znění definice: This term is used to describe international organizations established among States in the same region. Two features underlie most regional organizations: in most cases, regional cooperation began as an attempt to counter real or perceived adverse external influences (e.g. Western European cooperation was stimulated by the fear of the U.S.S.R.); and regional cooperation tends to reflect comparable political, economic, social, and cultural standards or aspirations.

(Weiffen 2012: 364). Organizace fungující na základě kolektivní obrany, nazývané také jako aliance, vznikají primárně jako ochrana před hrozbami zvenčí. Základem je zde vzájemná vojenská pomoc mezi členy. V případě napadení jednoho člena mu ostatní vojensky pomohou, což v mnoha případech potenciálního agresora odradí ještě před akcí (Weiffen 2012: 364). Oproti tomu organizace vznikající na základě kolektivní bezpečnosti se zaměřují na vytvoření harmonie a pořádku mezi členy. Potenciální vnější agresor má být přesvědčen o výhodnosti členství v tomto uspořádání, čímž dojde k tom, že přestane být agresorem (řešení sporů násilím je v tomto uskupení zavrhnuto a trestáno) (Weiffen 2012: 364–365). Třetím typem je kooperativní bezpečnost. Organizace se zde snaží předcházet konfliktu tím, že omezí vojenskou sílu a zaměřuje se na šíření mírových prostředků (Weiffen 2012: 365).

Dalšími důležitými pojmy pro moji bakalářskou práci jsou bezpečnost a konflikt. Alespoň stručné definování těchto dvou pojmů vidím jako naprosto klíčové vzhledem k faktu, že pro další části práce jsou tyto pojmy zásadní.

V mezinárodních vztazích neexistuje jedna všemi přijímaná definice bezpečnosti. Tento stav je dán především názorovou rozpolceností, kdy se různé teoretické přístupy (realismus, liberalismus, konstruktivismus aj.) rozcházejí v tom, co je podstata bezpečnosti a jak ji zajistit. V mezinárodních vztazích tak pozorujeme několik různých konceptů zaměřujících se na mezinárodní bezpečnost, globální bezpečnost, regionální bezpečnost, národní bezpečnost a lidskou bezpečnost (Waisová 2005: 5). Každým z těchto konceptů se zabývají jiní teoretici a podrobný rozbor by vydal na samostatnou práci. Pro účely této práce představím pouze obecnou definici bezpečnosti, kdy podle Miroslava Mareše můžeme definovat bezpečnost jako „stav, kdy jsou na nejnižší možnou míru eliminovány hrozby pro objekt (zpravidla národní stát, popř. i mezinárodní organizaci) a jeho zájmy a tento objekt je k eliminaci stávajících i potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při ní spolupracovat.“ (Mareš 2002: 13). Tato definice, která byla vypracována pro Ústav strategických studií Vojenské Akademie v Brně, je zároveň samotným autorem doporučována pro využití v českém prostředí a dle mého názoru naprosto vystihuje podstatu pojmu

bezpečnost a pomůže dále pochopit čeho se nejen regionální bezpečnostní organizace snaží dosáhnout.

Druhým pojmem je konflikt, přičemž využiji jednu z nejpřijímanějších definic od Petera Wallensteena, který definuje konflikt jako „sociální situaci, ve které se minimálně dva aktéři (strany konfliktu) ve stejný časový úsek snaží získat dostupné, ale vzácné zdroje³.“ (Wallenstein 2002: 16). Z této definice můžeme odvodit zjednodušený závěr, že konflikt je svým způsobem střet zájmů dvou a více aktérů o nějaký vzácný statek.

Zde by dále bylo vhodné definovat ozbrojený konflikt, jakožto specifickou podkategorii konfliktu, kterou výstižně popisuje Uppsala Conflict Data Program jako „vzájemný nesoulad týkající se vlády a/nebo teritoria, kde je použito ozbrojené síly mezi dvěma stranami, přičemž nejméně jedna strana je vláda státu, a výsledkem je minimálně 25 obětí v jednom kalendářním roce⁴“ (Uppsala University 2010). Tato definice patří k nejhojněji přijímaným, ale i zde existují teoretici, kteří při definování vychází z jiných kritérií a například se nezaměřují na důležitost otázky počtu obětí (Šmíd 2010: 17).

Konflikty lze dále klasifikovat podle různých kritérií, jako jsou předmět konfliktu, prostředí či použité prostředky (Kroupa 2010: 38). První skupinou jsou konflikty podle předmětu, přičemž zde rozeznáváme čtyři hlavní typy, a to jsou teritoriální spory, politicko-mocenské, ideologické a ekonomické (Waisová 2009: 184–185). Druhou možností je dělení podle prostředí, přičemž poté hovoříme o konfliktech systémových, mezinárodních a vnitrostátních (Waisová 2009: 183). Poslední skupinou je dělení podle využitých prostředků, kdy tuto kategorii můžeme rozdělit na konflikty násilné a nenásilné (Waisová 2009: 183). I přes možnost rozdělit konflikty do výše zmíněných skupin, většina jich nemá pouze jednu příčinu vzniku, nýbrž je zde celá řada důvodů, proč konflikt vzniká (Waisová 2009: 185).

³ Originální znění definice: a social situation in which a minimum of two actors (parties) strive to acquire at the same moment in time an available set of scarce resources.

⁴ Originální znění definice: An armed conflict is a contested incompatibility that concerns government and/or territory where the use of armed force between two parties, of which at least one is the government of a state, results in at least 25 battle-related deaths in one calendar year.

V poslední řadě každý konflikt, nehledě na zařazení do některé výše zmíněné kategorie, prochází několika fázemi vývoje. Důvodem proč konflikty prochází různými stádii, je fakt, že konflikty jsou dynamické, a nikoli statické jevy (Swanström – Weissmann 2005: 9). Jedno z nejčastějších dělení je na sedm úrovní, kterými jsou: latentní konflikt, manifestace, eskalace, mrtvý bod, deeskalace, řešení a postkonfliktní urovnání. Intenzita daného konfliktu je důležitá především kvůli tomu, že každá fáze ovlivňuje nástroje, kterými lze konflikt řešit (nástroje řešení konfliktu, budou podrobněji představeny v následující kapitole) (Waisová 2011: 55).

Vzhledem k zaměření této práce budou pro další stránky stěžejní hlavně konflikty mezinárodní a vnitrostátní, kdy se budu zaměřovat na oblast Blízkého východu a ještě konkrétněji na Arabský poloostrov. Co se předmětu konfliktů týče, zde nejdůležitější budou konflikty teritoriální, ale v práci se objeví i konflikty vznikající na základě jiné příčiny (např. zapojení některých členů GCC v bojích v Jemenu). Z poslední kategorie se v práci objeví jak konflikty násilné, tak nenásilné.

1.2 Role a nástroje regionálních organizací v řešení a prevenci konfliktů

Hlavní roli v řešení konfliktů má v dnešní době OSN. Tato největší mezinárodní organizace zároveň sdílí část své moci v řešení konfliktů s regionálními organizacemi a oblastními dohodami. Tyto legální možnosti, které dané organizace mají, jsou poté uvedeny v Chartě OSN. Konkrétně se regionálních organizací týká především kapitola VIII Charty OSN a články 52–54. Podle článku 52 nebrání OSN existenci oblastních dohod nebo orgánů podporujících zachování míru, pokud jsou tyto dohody nebo orgány ve shodě s principy OSN. Navíc OSN bude tyto ustanovení v jejich činnosti podporovat. Velmi důležitý je poté v článku 52 především bod číslo 2, který přímo vybízí státy, aby se snažily lokální konflikt vyřešit mírovou cestou, dříve než spor postoupí k řešení Radě bezpečnosti (OSN 1945: 30). To v reálu znamená, že pokud například regionální organizace chce řešit lokální spor mírovou cestou,

OSN této organizaci nebude bránit a naopak její snahy podpoří. Článek 53 dále hovoří o tom, že pokud je to vhodné, Rada bezpečnosti OSN využije oblastních dohod k udržování a případně vynucení míru a zároveň je zde dodáno, že veškeré donucovací akce musí být podniknuty se souhlasem Rady. Článek 54 uzavírající tuto kapitolu zdůrazňuje nutnost informovat Radu o všech chystaných nebo probíhajících akcích pro udržení míru a bezpečnosti podle regionálních dohod (OSN 1945: 30–31).

Z VIII kapitoly charty OSN relativně jasně vyplývá, jakou roli by regionální organizace mohly hrát v otázce udržení míru a bezpečnosti a zároveň poukazuje na provázanost mezi OSN a danými organizacemi. Regionální organizace by primárně měly řešit lokální spory a konflikty v počátečních fázích, za využití nástrojů z kapitoly VI Charty OSN, kterými jsou: vyjednávání, šetření, zprostředkování, smírčí, rozhodčí nebo soudní řízení, použití oblastních orgánů případně ujednání nebo využití jiných pokojných prostředků řešení konfliktu (OSN 1945: 23). V případě nutnosti využití donucovacích prostředků na základě kapitoly VII, by daná organizace měla fungovat především jako nástroj zajištění či znovunastolení bezpečnosti v oblasti, a to pod taktovkou Rady Bezpečnosti (tzn. s jejím pověřením). Fakt, že většina donucovacích akcí musí být předem schválena Radou (kromě několika specifických příkladů viz dále), zároveň vytváří mantinely pro působení regionálních organizací a nepřisuzuje jim přehnané pravomoci, které by mohly být organizacemi zneužity. Pokud by organizace měly možnost využívat například vojenských prostředků bez schválení Rady, mohlo by to vést k vytváření útočných aliancí a princip kolektivní bezpečnosti v rámci OSN by se rozpadl. Nástroje z kapitoly VII, které jsou identifikovány v člancích 41 a 42 se rozdělují na donucovací nástroje nezahrnující užití ozbrojené síly a vojenské donucovací nástroje. Mezi nevojenskými prostředky nalezneme „úplné nebo částečné přerušení hospodářských styků, spojů železničních, námořních, leteckých, poštovních, telegrafních, rádiových a jiných, jakož i přerušení styků diplomatických” (OSN 1945: 25). Článek 43 poté zmiňuje následující možnosti „demonstrace, blokádu a

jiné operace leteckými, námořními nebo pozemními silami členů Organizace spojených národů” (OSN 1945: 26).

Kromě nástrojů, které jsou jmenovitě uvedeny v Chartě OSN, se pro regionální organizace ještě nabízí další možnosti vycházející z mezinárodního práva. První možností jsou prostředky smírného řešení, které lze dělit na formy jejichž závěry jsou poradní a formy se závaznými závěry (Čepelka – Šturma 2003 502–503). Nutno podotknout, že většina těchto prostředků v Chartě zmíněna je a mezi nástroje, které výslovně nezmiňuje, můžeme řadit mediaci, dobré služby a politické řešení sporů (Čepelka – Šturma 2003 507–516). Druhou možností je využití nátlakových opatření mimoprávní povahy. Do této skupiny se řadí varování (resp. upozornění) a retorze (tzn. odplata) (David et al. 2011: 349–350). Další možností jsou přímé donucovací prostředky, které lze definovat jako „legální donucovací opatření uplatněné proti subjektu mezinárodního práva, který porušil svůj mezinárodní závazek” (David et al. 2011: 349). Mezi tyto opatření se řadí, represálie (mezi které řadíme také bojkot a embargo), právo na sebeobranu a donucení organizované společenstvím států, což jsou již dříve zmíněné nástroje na základě Charty (David et al. 2011: 350–356).

Posledním nástrojem který zmíním je peacekeeping, který taktéž v Chartě není výslovně uveden. Peacekeeping je jedním z nástrojů k udržení míru v oblasti nebo v případě probíhajícího konfliktu k jeho dosažení, a to za pomoci vyslání peacekeepingové mise, která má mandát od Rady bezpečnosti (United Nations 2015). Důležité také je, že k vyslání mise musí být splněny tři základní pilíře na kterých jsou tyto operace vystavěny, a sice: souhlas zapojených stran konfliktu, nestrannost a nevyužití vojenské síly (výjimkou je nutná sebeobrana či obrana svěřeného mandátu) (United Nations Peacekeeping 2017).

Celkově kapitola VIII svým způsobem přináší určitou formu decentralizace, ve které jsou některé výše zmíněné pravomoci přeneseny na nižší jednotky. Přístup, kdy spory a konflikty ve svých počátečních fázích by měly řešit regionální organizace, může pomoci předcházet další eskalaci konfliktu, a to díky specifickému a jedinečnému přístupu založenému na dokonalé znalosti prostředí a samotného problému. Samozřejmě kromě možných pozitiv se nabízí i

negativa, jako je například nedostatečná kapacita pro úspěšné řešení problému nebo účelovost a potenciální zaujatost účastníků (Tavares 2010: s.15).

Z tohoto vyplývá, že regionální organizace skrz svoji činnost následně mohou prosazovat globální politiku OSN, týkající se bezpečnosti. Přesněji řečeno, mohou se svými akcemi v rámci Charty a mezinárodního práva podílet na zajištění kolektivní bezpečnosti a zajištěním stability přispívat k regionální či světové harmonii a prosperitě. Hlavní přínos regionálních organizací do oblasti bezpečnosti lze spatřovat v jejich potenciálu napomáhat bezpečnostní situaci. Organizace, kterou tvoří několik podobně smýšlejících států, má silnější vyjednávací pozici a může lépe přesvědčit i další aktéry o vhodnosti udržovat stabilitu a bezpečnost regionu. Historicky ovšem regionální organizace hrály kvůli studené válce druhořadou roli, a to z důvodu častého zapojování jedné či obou supervelmocí do konfliktu (Nguyen 2002: 464). Michael Barnett dokonce přirovnává činnost většiny regionálních organizací během studené války k pouhým „přihlížejícím“ (Barnett 1995: 412). Po pádu SSSR, ale dochází ke změně a stále častějšímu a úspěšnějšímu prosazování regionálních organizací v bezpečnostních otázkách (za příklad lze uvést zapojení NATO v bývalé Jugoslávii nebo Organizace amerických států v konfliktu na Haiti) (Nguyen 2002: 464). Dochází k reálnému přenosu části pravomocí z globálního kolektivního tělesa, kterým je OSN, na jednotlivé regionální organizace.

V neposlední řadě je třeba zmínit přístup neoliberálních teoretiků, kteří přichází s pojmem institucionalismus. Podle neoliberálních teorií totiž samotná existence institucí, tedy i regionálních organizací, napomáhá předcházet konfliktům a podporuje kooperaci mezi státy, tím že jsou odbourávány některé problémy, které by jinak státy mezi sebou měly (například snížení obav členů, že jeden stát podvede druhý) (Keohane – Martin 1995: 45). Pokud alespoň částečně přijmeme stanoviska neoliberálů, je jednou z rolí všech organizací napomoci spolupráci, čímž se dostáváme oklikou zpátky k definici bezpečnosti podle Ústavu strategických studií, která ochotu spolupracovat na odstranění hrozeb považovala za klíčovou. Snížením vzájemné nedůvěry a navýšením spolupráce se zvýší i relativní bezpečnostní situace všech angažovaných aktérů.

1.3 Metodologický postup

Předtím, než se přesunu k samotné případové studii, ve které budu analyzovat a hodnotit bezpečnostní politiku GCC, blíže rozvedu metodologický postup, jaký jsem v této práci použil.

V první řadě dojde ke sběru dat, a to jak z dokumentů GCC, tak i dat převzatých z odborné literatury. Následovat bude podrobný rozbor získaných informací se snahou zjistit, jakým způsobem GCC ve zkoumaném období přispěla k bezpečnosti v regionu. S tím je spjato i to, jakým způsobem GCC přistupovala a reagovala na konflikty a jestli došlo k vyřešení situace a zajištění bezpečnosti členů GCC. Výše zmíněného dosáhnu analyzováním daných událostí a kroků, které byly ze strany GCC podniknuty a budu zjišťovat, zdali byly využity některé z nástrojů řešení konfliktů, které jsou rozpracované v předchozí kapitole. Při analýze tedy využiji teoretický rámec připravený v první kapitole. Zaměřím se na to, zda organizace dokázala využívat v konfliktech nástroje vhodné k jejich řešení a na to, jestli dané řešení bylo účinné. Například pokud organizace využije mediaci k ukončení konfliktu, bude důležité zjistit, jestli daný nástroj opravdu pomohl konflikt ukončit. V případě, že došlo k vyřešení sporu bude také důležité, jestli nešlo pouze o krátkodobé východisko. Díky tomu budu moci určit, jakou roli GCC v regionu zastávala a jakým způsobem přispěla k bezpečnosti v regionu.

Zkoumané období pro lepší přehlednost práce rozdělím do časových úseků, kdy se budu zabývat vznikem GCC a prvotními roky její existence do války v Zálivu. Poté se zaměřím na období samotné války v Zálivu až k přelomu tisíciletí. Třetí částí bude samotný přelom tisíciletí a nultá léta. V poslední části se objeví události spojené s povstáním v Bahrajnu (2011), bojích v Jemenu a na závěr Katarskou krizí (2017). V závěru vyhodnotím vývoj GCC ve výše zmíněných oblastech.

2 Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu a otázky bezpečnosti a řešení konfliktů

Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu (dále jen GCC) vzniká 25. 5. 1981 jako regionální vládní organizace složená ze šesti arabských zemí: Saúdské Arábie, Bahrajnu, Kuvajtu, Ománu, Kataru a Spojených arabských emirátů (viz příloha č. 1). Jak již bylo zmíněno v úvodu, organizace byla vytvořena v první řadě jako reakce na třaskavou situaci v regionu zapříčiněnou několika událostmi. Mezi události a vlivy, které stály za vznikem GCC dle Maisy Al Jabriho (2017: 3) lze zařadit invazi SSSR do Afghánistánu a irácko-iránskou válku. Dle autora byl hlavně Írán považován za největší hrozbu. Tento stav zapříčinila především islámská revoluce, která v kombinaci s geografickou blízkostí vytvořila z Íránu největší riziko pro ostatní země v Zálivu. Podobný názor zastává i James Bowden (2017: 137–138), který ještě přidává jako další významné milníky rok 1979, kdy se k moci v Iráku dostal Saddám Husajn, čímž došlo k další destabilizaci regionu a novým obavám některých zemí Perského zálivu. V poslední řadě situaci zhoršila tankerová válka jako součást bojů během irácko-iránské války a nejasná stanoviska Američanů v otázce zabezpečení oblasti.

I přestože organizace vzniká v reakci na tyto události a zároveň pro členské státy závažné bezpečnostní hrozby, v zakládací listině o bezpečnostních otázkách nenalezneme téměř ani zmínku. Objevují se zde cíle týkající se oblasti ekonomické, vědecké či sociální, přičemž nejbliže k otázce bezpečnosti má snad jen velice obecné prohlášení o koordinaci, integraci a kooperaci ve všech oblastech (GCC 1981). Zde lze vidět jasnou návaznost na předchozí vývoj, kdy v oblasti vznikaly různé organizace civilního charakteru, ale pokusy o vytvoření bezpečnostní unie nebo podobné instituce v minulosti selhaly (Koch 2010: 25). Otázka bezpečnosti tak v zakládací listině zůstala fakticky nevyšlovena, ačkoli si všechny státy uvědomovaly stav, ve kterém se nacházely. Nicméně, abych GCC nekřivdil, že se bezpečností v zakládací listině nezabývají vůbec, je třeba zmínit článek 10, který se týká komise pro řešení sporů. Ta by v případě nutnosti měla sloužit jako jeden z nástrojů řešení sporů mezi členy, i když jako lehce problematické se jeví fakt, že nikde není definováno o jaké spory by se mělo

jednat, ale lze předpokládat, že se počítá se všemi typy sporů mezi státy (GCC 1981).

Bliže k bezpečnostní situaci se vyjadřovalo komuniké z 26. 5. 1981 (závěr prvního summitu), ve kterém bylo zmíněno právo na ochranu bezpečnosti a nezávislosti členů a odsouzena jakákoliv intervence cizích mocností v regionu, především se jednalo o přítomnost námořnictva a cizích vojenských základen (Quereshi 1982: 85). Podobná společná prohlášení však postrádala právní základ v nějaké oficiální dohodě (Kundi 1989: 94) a v této době tak šlo o vyjádření, které je třeba brát s notnou rezervou. Čelní představitelé se sice slově jako bezpečnost vyhýbali, ale pod vlivem okolností již v listopadu 1981 byla otázka bezpečnosti oficiálně zahrnuta do agendy organizace (Pant 1999: 30). Postupem času i konkrétní bezpečnostní kroky nabraly spád a z náznaků se měla stát rozsáhlá bezpečnostní strategie, zajišťující bezpečnost zemím GCC.

Už jen vznik GCC předznamenal, že všech šest států se pokusí co nejvíce kooperovat, a dosáhnout tak společných cílů, kterými jsou zajištění prosperity, vlastní bezpečnosti a stabilizace situací v regionu. Zároveň pro konkurenceschopnost a životnost zemí daného regionu bylo *de facto* nevyhnutelné vytvořit nějakou společnou dohodu. Všechny země, které tvoří GCC, jsou totiž velice bohaté, ale vojensky velmi slabé (hlavně v porovnání s například již výše zmíněnými Irákem a Íránem) (Kundi 1989: 98). V případě nepodniknutí žádných kroků se malé bohaté státečky mohly velice snadno stát kořistí pro silnější okolní země.

2.1 GCC a bezpečnostní politika během 80. let

GCC vznikla ve velice nebezpečné situaci, kdy se každou chvíli irácko-iránská válka mohla přesunout i na hranice některého členského státu (v největším ohrožení byl především Kuvajt, který byl válce geograficky nejbliže). Nově vzniklá organizace musela nějak reagovat a došlo tak k sérii jednání, které se otázkami bezpečnosti hlouběji zabývaly.

Za důležitý počátek lze rozhodně považovat sérii několika bilaterálních dohod mezi členy GCC, v návaznosti na pokus o převrat v Bahrajnu (prosinec 1981). Tyto dohody iniciovala Saúdská Arábie a k prvnímu podpisu s Bahrajnem došlo již tři dny po pokusu o puč (následující dohody podepsala Saúdská Arábie s Katar, Kuvajtem a Spojenými arabskými emiráty v únoru 1982) (Quereshi 1982: 87). Tyto smlouvy se týkaly především kooperace a koordinace ministerstev vnitra, ale také sdílení bezpečnostních informací, výměny zločinců či kooperace na hranicích ve snaze předejít cizímu vměšování (pokusy o infiltraci atp.) (Quereshi 1982: 87). Ke schválení společné vnitřní bezpečnostní strategie všech členů GCC, zahrnující obdobné body jako výše zmíněné bilaterální dohody, nicméně dochází až v prosinci 1987 (Pasha 2012: 92). Současně se vznikem bilaterálních smluv v otázce vnitřní bezpečnosti vypracovávaly expertní týmy jednotlivých členských zemí již od září 1981 studie týkající se společné koordinace v otázce bezpečnosti (Rizvi 1982: 33). Dle Rizviho (1982: 33–34) lze považovat za velice důležitý milník leden 1982, kdy dochází ke shodě ministrů obrany, že je nutné vytvořit společné obranné velitelství a společné mobilní jednotky. Tyto a jiné požadavky byly následně v březnu projednány veliteli jednotlivých ozbrojených sil a byly provedeny kroky k jejich následné implementaci. Mezi body, které se dále projednávaly a měly být implementovány, kromě výše zmíněných, nalezneme také sjednocení sítě vzdušné obrany, společné vyzbrojení členů, standardizace postupů a vytvoření zbrojního průmyslu GCC (Pasha 2012: 91).

Ještě důležitější než jen oznámení cílů a nástrojů, které měly pomoci zvýšit obranyschopnost organizace, byla následně jejich implementace. V říjnu 1983 se konalo první společné cvičení vojáků všech šesti členských zemí, pojmenované jako Štít poloostrova (Peninsula Shield) (Ramazani 1988: 62). V následujícím roce bylo provedeno další cvičení a z události se stala pravidelná záležitost. V listopadu 1984 bylo rozhodnuto o vytvoření společných sil rapidního nasazení pojmenovaných po předchozích cvičení jako jednotky Štítu poloostrova (Peninsula Shield Force – PSF) se společným velitelstvím v Saúdské Arábii (Pant 1999: 30). Následovalo období příprav, vyčlenění potřebných

financí a vojáků, aby v roce 1985 došlo k založení jednotek a rozmístění 5000 mužů v Saúdské Arábii s velitelstvím v King Khalid Military City (Al Jabri 2017: 3). Ve stejném období, kdy probíhala první společná cvičení a jednání o vzniku jednotek, státy intenzivně řešily otázku unifikace postupů a otázku vzdušné obrany, nákupu radarových zařízení a raket (Ramazani 1988: 62). V průběhu roku 1983 jsou tak postupně propojeny vzdušné obranné systémy na systém AWACS (Airborne Warning and Control System – letecký systém varování a kontroly) využívaný Saúdskou Arábií (Pasha 2012: 92). Jako problematické se jevily další otázky, a sice standardizace postupů, společné vyzbrojení a vytvoření vlastních vojenských výrobních podniků. Důvodem byly hlavně nákupy rozdílných vybavení od různých států, odlišné vojenské poradenství atp. (Kéchichian 1985: 862). I přes větší či menší pokroky ve výše zmíněných bodech nedošlo k podpisu společné obranné smlouvy a státy si v tomto období vystačily s výše zmíněnými kroky a prohlášeními (Quereshi 1982: 88).

2.2 Role a angažovanost GCC v řešení konfliktů v 80. letech

GCC se samozřejmě nezabývala jen svojí bezpečností, ale dlouhodobě také prohlašovala, že chce být aktivním mediátorem sporů a konfliktů ve svém okolí, což vystihuje například vyjádření z roku 1982 z úst Sultána ibn Abd al-Azize, který zdůrazňoval cíle GCC, jako jsou zachování míru a předcházení konfliktům a jejich šíření v regionu (Quereshi 1982: 88). Pokud se tedy odkloníme od snah GCC zajistit si bezpečnost více k samotnému řešení konfliktů, nalezneme zde několik kolektivních snah a iniciativ, které stojí za zmínku. Mezi konflikty a spory, ke kterým se GCC v osmdesátých letech minulého století vyjadřovala či se zde aktivně angažovala, lze zařadit následující: izraelsko-palestinský konflikt, irácko-iránská válka, spor mezi Ománem a Jemenem či spor Bahrajnu s Katar. Ačkoli zmíněné konflikty jsou řazeny chronologicky podle data vzniku, nejdříve se zaměřím na hraniční konflikty a spory a na závěr této kapitoly nechám samotnou irácko-iránskou válku.

Jako první se podívám blíže na spor Bahrajnu a Kataru o Hawarské ostrovy (viz příloha č. 2). Tento spor se obě strany dlouhodobě snažily řešit za pomoci mnoha různých nástrojů a ještě před vznikem GCC se obrátily s žádostí o pomoc s mediací i na Saúdskou Arábii (Wiegand 2012: 82–83). Tyto mediace, ale konflikt příliš nevyřešily, a tak byl tento spor probírán v březnu 1982 na schůzi ministrů zahraničí GCC a bylo ustanoveno několik rozhodnutí, které měly spor jednou pro vždy vyřešit (Kéchichian 1985: 872). Zde byla dohodnuta především další mediace řízená Saúdskou Arábií, omezení propagandy týkající se sporu či zastavení eskalace dokud nebude spor vyřešen (Kéchichian 1985: 872). O rok později obě strany přistoupily na návrh Saúdů, že v případě nevyřešení sporu bude celá situace předložena Mezinárodnímu soudnímu dvoru (Wiegand 2012: 83). V následujících letech nedocházelo k výraznému posunu a naopak v roce 1986 došlo k další eskalaci, kterou Saúdové zastupující GCC znovu dokázaly svou mediací utišit (Wiegand 2012: 84). Situace se následně i na základě jejich dřívějšího návrhu dostala k Mezinárodnímu soudnímu dvoru, kde byla finálně vyřešena.

Další pohraniční spor je příkladem, kdy jedna ze stran sporu byla členem GCC, v tomto případě Omán, a druhá nikoli, v tomto případě Jemen. Po sérii šarvátek z počátku roku 1981 došlo v dubnu (dříve než GCC oficiálně vznikla) na schůzce ministrů zahraničí ke shodě, že spor musí být co nejdříve ukončen (Kéchichian 1985: 871). Jako nástroj pro ukončení byly zvoleny dobré služby ze strany Kuvajtu a Spojených arabských emirátů, které měly pomoci spor vyřešit (Kéchichian 1985: 871). V roce 1982 díky mediaci obou výše zmíněných zemí došlo k prvnímu zlepšení vztahů, které nakonec vedlo až k výměně diplomatů o pět let později (Pinfari 2009: 23).

Mnohem větší sousto byla snaha primárně Saúdské Arábie o řešení izraelsko-palestinského konfliktu. K této otázce se poprvé členové vyjadřovali v komuniké vydaném v květnu 1981, tedy ihned po založení GCC, kdy všech šest států vyjádřilo podporu Palestincům a jejich snaze vrátit se do své domoviny okupované Izraelem (Quereshi 1982: 85–86). V září 1981 došlo k dalším prohlášením, která znovu opakovala předchozí stanoviska ohledně Palestiny a

navíc podpořila myšlenku Organizace islámské spolupráce, že spravedlivý a trvalý mír v regionu Blízkého východu může být dosažen pouze v případě stažení Izraele z okupovaných oblastí (Rizvi 1982: 34). Na stejném setkání byla i vyjádřena oficiální podpora saúdskému Fahdovu plánu, což byla iniciativa navrhuující řešení celého problému (Heard-Bey 2006: 202). Tato iniciativa, nicméně neměla příliš mnoho šancí na úspěch, což se následně ukázalo, když jí Izrael jednoznačně odmítl (Heard-Bey 2006: 202).

Jako poslední se blíže podívám na největší konflikt regionu, irácko-iránskou válku. Ještě před tím, než se zaměřím na samotné kolektivní akce k irácko-iránské válce, je třeba zmínit fakt, že každá z šesti členských zemí k válce přistupovala jinak a jejich názory se v průběhu různě měnily. Přístup jednotlivých zemí popisuje například Joseph Kostiner (2009: 57–58) a to následovně. Saúdská Arábie a Kuvajt, který byl válce nejbližší, silně podporovaly Irák (převážně finančně) a vymezovaly se proti hrozbě islámské revoluce. Spojené arabské emiráty se profilyovaly jako neutrální, ačkoli i v jednotlivých emirátech byly názory na obě strany poněkud odlišné (například Dubaj byla neutrální, zatímco Abú Zabí více proirácké). Omán, který od války byl nejdále, jako jediný preferoval spolupráci se Západem a nebránil se vojenskému angažování USA. Bahrajn a Katar pak laborovaly na pomezí, kdy měly silné obchodní vztahy s Íránem, ale zároveň ho vnímaly stále více jako hrozbu.

Proměna přístupu lze ideálně demonstrovat na Bahrajnu, který měl dlouhodobě bohaté obchodní vztahy s Íránem. Změna nastala po prosinci 1981, kdy proběhl neúspěšný pokus o puč, který byl financován a organizován Íránem (Quereshi 1982: 87). Bahrajn v tu chvíli začal Írán zcela racionálně vnímat jako výraznou hrozbu a ztotožňovat se spíše s názory Saúdů a Kuvajtu (Kostiner 2009: 58). I přestože jednotlivé státy se neshodovaly ve všem a ve většině případů vůči válčícím zemím přistupovaly odlišně, v rámci mezinárodního společenství své názory vesměs artikulovaly jako celek (např. kompromisní odsouzení Íránu z roku 1984), a nikoli každý stát za sebe (Heard-Bey 2006: 203).

K samotným kolektivním akcím je třeba říci, že pro nově vzniklou organizaci je z logiky věci velice obtížné pokusit se jakkoli usmířit konflikt

takových rozměrů. I tak již v květnu roku 1982 (rok od založení) na konferenci ministrů zahraničí zemí GCC vznikla tříbodová mírová iniciativa, nicméně neproběhlo žádné oficiální jednání a detaily nejsou blíže známy, ačkoli se hovoří o tom, že GCC přišla s nabídkou určitého finančního vyrovnání v případě zanechání nepřátelství (Heard-Bey 2006: 202). Tato iniciativa vyzývala Írán k zaměření se na možnosti mírového řešení konfliktu a také odkazovala na blížící se jednání smírčího výboru Organizace islámské spolupráce v saúdském městě Džidda (Nonneman 2004: 177). O rok později země GCC podpořily novou rezoluci Rady bezpečnosti OSN číslo 540, která vyzývala válčící strany k zanechání vojenských aktivit v Zálivu (Kéchichian 1985: 860). Se zhoršující se situací v regionu (především otevřená tankerová válka a zvyšující se riziko pro země Zálivu) se zvyšoval i tlak na samotnou organizaci, aby se situaci pokusila řešit a došlo k uzavření míru mezi válčícími zeměmi. V červnu 1984 tak dochází k vytvoření rezoluce všech šesti států GCC, která byla předložena Radě bezpečnosti OSN a která navrhovala, aby byl Írán více postihován než Irák za způsobenou válečnou situaci (Heard-Bey 2006: 203). Výsledkem byla rezoluce Rady bezpečnosti OSN 552, která ale nepřinesla žádný výsledek, podobně jako předchozí dvě rezoluce (Heard-Bey 2006: 203). Mezi poslední akce GCC společně s Organizací islámské spolupráce patří role v přípravě dohody rezoluce OSN číslo 598, kterou nakonec Írán v polovině roku 1988 přijal, čímž došlo k hození rukavice Iráku, aby učinil totéž a konflikt ukončil (Heard-Bey 2006: 203–204). Kromě role v OSN, také GCC (především pak Saúdská Arábie) sehrála výraznou roli během summitu Ligy arabských států v Ammánu z konce roku 1987, kde došlo ke kritice Íránu za neukončení války (Rubin 1989: 126). Na summitu konkrétně došlo k souhlasu s výše zmíněnou rezolucí OSN a v následném komuniké byla vyslovena podpora zemím GCC a odsouzen dřívější útok na Mekku podporovaný Íránem (Ziadé 1988: 1646–1652). Důležitou roli v konečné fázi konfliktu hrál především saúdský princ Bandar, který se podílel na vyjednáváních ze strany OSN a Saúdská Arábie jako celek, když v srpnu 1988 stála za přesvědčením Iráku k přijetí rezoluce a okamžitému ukončení bojů (Nonneman 2004: 186).

2.3 Proměna bezpečnostní politiky GCC během 90. let

Po velmi napjatých 80. letech, kdy region ovlivňovala především irácko-iránská válka, přišla na počátku 90. let další katastrofa, která se zemí GCC a konkrétně Kuvajtu dotkla ještě mnohem citelněji. Zmíněnou událostí byla srpnová invaze Iráku do Kuvajtu z roku 1990, na kterou se detailněji zaměřím dále v kapitole a která zásadním způsobem ovlivnila postup zemí Zálivu v otázce bezpečnosti, přijatých usnesení a politik.

GCC s přelomem desetiletí ve své bezpečnostní politice veskrze navazovala na koncepty vytvořené v předchozím desetiletí a tyto koncepty se snažila naplnit či prohloubit. Válka nicméně ovlivnila směr, kterým se členské země dále ubíraly. Zatímco v 80. letech se členské země víceméně vyhýbaly nějakému většímu zapojení USA a ostatních západních mocností v regionu (Rizvi 1982: 35), s invazí do Kuvajtu přišla zásadní změna v této politice. Do této události státy Zálivu se Západem pouze obchodovaly a Kuvajt ke konci irácko-iránské války využil možnosti, aby jeho tankery pluly pod americkou vlajkou (Kostiner 2009: 58). Ihned po invazi některé členské země (Kuvajt a Bahrajn) uzavřely bilaterální dohody s USA, které měly v případě napadení poskytnout okamžitou vojenskou pomoc zmíněným zemím (Kostiner 2009: 129). Této náhlé změně diskursu výrazně napomohl konec studené války, kdy se státy Zálivu již nemusely obávat, že by přítomnost Američanů v oblasti byla považována za provokaci Sovětů. I tak státy GCC v uzavírání dohod s USA čelily jiným problémům spojeným s lokálními skupinami islámských fundamentalistů a především silně anti-americkým postojem Íránu (Kostiner 2009: 126). Reálně tedy docházelo k balancování mezi podporou USA a zároveň nepříliš velkým znepřátelením Íránu, potažmo dalších arabských zemí či určitých skupin uvnitř členských států, což se plně projevilo, když Saúdská Arábie právě z těchto důvodů odmítla přijmout podobnou dohodu s USA, jako podepsaly Kuvajt a Bahrajn (Kostiner 2009: 129).

Kromě nového trendu, kdy se USA staly hlavním garantem bezpečnosti v regionu, došlo mezi členy GCC k množství jednání o dalším postupu v otázce bezpečnosti. V letech 1991 a 1992 došlo k přijetí plánů na vytvoření společné

armády GCC a plánu na propojení vojenských sil zemí Zálivu s vojenskými jednotkami Egypta a Sýrie, nutno podotknout, že plány byly přijaty, ale nebyly implementovány (Kostiner 2010: 6). Ačkoli plán na vytvoření společné armády nebyl ničím novým (GCC se podařilo již dříve vytvořit společné jednotky PSF), plán na vojenskou kooperaci se Sýrií a Egyptem byl dosti inovativní přístup. V březnu 1991 byla podepsána v Damašku deklarace, která měla zajistit rozmístění stálých vojenských sil Egypta a Sýrie v Zálivu, výměnou za to, že členové GCC se postarají o finanční stránku operace (Ahady 1994: 219–220). V několika nadcházejících týdnech došlo ke změně názoru členů GCC. Od dohody v původním znění bylo upuštěno, aby v srpnu téhož roku došlo k výrazné úpravě, kdy státy GCC stále mohly požádat o vojenskou pomoc Egypt a Sýrii, ale bylo již na rozhodnutí těchto zemí, jestli žádosti vyhoví (Ahady 1994: 221–223). Kromě toho také došlo k návrhům na navýšení počtů jednotek PSF nebo práci na systémech včasného varování (Pant 1999: 31). Poprvé byla také na summitu v Rijádu na konci roku 1993 projednána možnost integrace národních vzdušných obran všech členů (Samaan 2017: 9). Tyto projekty měly být náhradou za neschopnost dohodnout se na vytvoření společné armády, a to z důvodu, že by v takovém projektu měla hlavní roli Saúdská Arábie (Ahady 1994: 227–228).

GCC se podařilo také pokročit v některých již dříve vytvořených agendách, například v listopadu roku 1994, kdy je částí GCC schválena agenda rozšiřující spolupráci v oblasti vnitřní bezpečnosti (Alasfoor 2007: 94). Tato politika navazuje na dříve schválenou dohodu z roku 1987, kterou dále rozšiřuje. Konkrétně se signatáři zavázali vydávat osoby podezřelé ze spáchání zločinu a zločince do státu, kde byl daný čin spáchán, přičemž dohoda měla především pomoci v boji se zločinem a terorismem (Alasfoor 2007: 94). Částečným neúspěchem byl fakt, že Kuvajt odmítl dokument podepsat a to z důvodu, že by smlouva porušovala jeden článek jeho ústavy a Katar smlouvu nepodepsal, protože bojkotoval setkání GCC z důvodu hraničních sporů se Saúdskou Arábií a Bahrajnem (Alasfoor 2007: 94). Spolupráce na zajištění vnitřní bezpečnosti se poté projevovala jak v kooperaci bezpečnostních složek, tak i ve vzájemné podpoře, kdy například v roce 1995 státy GCC vyjádřily podporu Bahrajnu v

řešení protivládních demonstrací (Alasfoor 2007: 105). Do konce tisíciletí dochází ještě k dalším spolupracím a prohlubování obranné kooperace, například v roce 1997, kdy členové GCC na summitu v Kuvajtu schválili rozšíření radarové a komunikační sítě (gcc-summit: 2015).

Pro bezpečnost v regionu bylo také velice důležité jakým směrem se budou vyvíjet vztahy mezi členy GCC, Íránem a Irákem. V průběhu celých 90. let probíhala střídavě sblížování a vzájemné vzdalování mezi jednotlivým zeměmi, což lze prezentovat na vztazích GCC a Íránu. Zatímco Kuvajt se snažil o co nejlepší vztahy s Íránem a postupně se k němu přidávaly i ostatní země GCC (včetně vůči Íránu dlouhodobě podezřívavé Saúdské Arábie), Spojené arabské emiráty byly kvůli vleklému územnímu sporu mezi oběma zeměmi centrem nepřátelství GCC vůči Íránu (Kostiner 2010: 8–9). Vztahy s Íránem také zhoršovala výše zmíněná závislost zemí GCC na USA či snaha spojit se s ostatními arabskými zeměmi mimo Záliv, přičemž Írán jakékoli cizí vlivy v oblasti kategoricky odmítal (Bahgat 1995: 61). Írán v této době dokonce přišel s vlastním plánem na zajištění bezpečnosti skrze spolupráci pouze na regionální úrovni, ale tento plán, kde by Írán byl garantem bezpečnosti v Zálivu, členové GCC odmítli (Ahady 1994: 223–227). Vztahy s druhým významným aktérem v regionu, kterým je Irák, byly v 90. letech ovlivněny invazí do Kuvajtu. Tato krize vzájemné vztahy notně pošramotila, a přestože se s postupujícím časem častěji ozývaly hlasy volající po sblížení a rehabilitaci vztahů, v 90. letech k tomu nedošlo a státy trvaly na tom, že aby mohlo dojít ke sblížení, Irák musí splnit závazky plynoucí z rezolucí OSN (Alnajjar 2000: 99).

2.4 Role a angažovanost GCC v řešení konfliktů v 90. letech

Stejně jako v počátečních letech fungování GCC bylo i následující desetiletí plné výzev, konfliktů a sporů. Kromě hraničních konfliktů, které členové GCC museli řešit, byla největší výzvou nepochybně válka v Zálivu, kdy jednou stranou v konfliktu byl členský stát GCC (Kuvajt), který byl napaden

Irákem. Mezi hraničními konflikty ve, kterých se GCC nějak angažovala a kterými tuto podkapitolu načnu budou: spor mezi Katarom a Saúdskou Arábií a spor Íránu a Spojených arabských emirátů. Na závěr se zaměřím na samotnou první válku v Zálivu a na to jak se členové GCC k napadení jednoho člena organizace postavili a jak reagovali.

Prvním pohraničním konfliktem, ke kterému došlo po přestřelce z konce září 1992, byl spor mezi Saúdskou Arábií a Katarom. Tento svár nebyl nějakým novým problémem, nýbrž rozepří plynoucí z historicky nedořešené otázky hranic mezi oběma zeměmi (Teitelbaum 1994: 686). Generální tajemník GCC Abdulláh Bišara ihned volal po ukončení a mírovém vyřešení sporu, nicméně situace se zkomplikovala, protože Katar bojkotoval většinu setkání GCC v daném období (Heard-Bey 2006: 213). Konflikt a jeho další eskalace pomohl do určité míry pozastavit jak apel ze strany GCC, tak především zapojení Egypta, přičemž oběma iniciativám se podařilo nasměrovat zapojené aktéry k deeskalaci situace (Nuruzzaman 2015: 3). Nutno podotknout, že ačkoli i za pomoci GCC došlo k deeskalaci konfliktu, ten nebyl ještě po nějakou dobu vyřešen a státy nakonec díky bilaterálním jednáním spor finálně vyřešily až v roce 2001 (Wiegand 2014: 37).

Dalším výrazným pohraničním sporem, který problematizoval situaci v regionu a jehož počátek lze datovat daleko do doby před vznikem GCC, byl spor Spojených arabských emirátů a Íránu o oblast Abú Músy a ostrovy Tunbs (viz příloha č. 3). Írán v březnu 1992 porušil dohodu mezi oběma zeměmi a nárokoval si suverenitu nad těmito územími. Spojené arabské emiráty reagovaly snahou o bilaterální řešení a poté co tyto pokusy ztroskotaly, obrátily se s žádostí o pomoc k GCC (Kostiner 2009: 199). Zde ale došlo k velkému zklamání pro Emiráty, jelikož GCC se k situaci nepostavila příliš jednotně (Saúdové a Kuvajt vyjádřili podporu, ostatní členové takový názor nesdíleli) a *de facto* nechala Spojené arabské emiráty, aby si situaci vyřešily samy (Rabi 1994: 780–781). V září dochází k obratu a GCC po prvotním zaváhání vyjadřuje podporu Spojeným arabským emirátům a věří v mírové vyřešení sporu, přičemž později se vyjadřuje i ve smyslu, že v případě nevyřešení by spor měl být postoupen mezinárodnímu

soudnímu dvoru (Al-Mazrouei 2015: 16). Írán v této době v návaznosti na narůstající podporu pro Spojené arabské emiráty prohlásil, že se ani s GCC, ani s Arabskou ligou nebude bavit, a to kvůli vztahům, které mají s USA (Kostiner 2009: 199). V následujících letech se GCC několikrát postavila za Spojené arabské emiráty, například na konferenci z Dauhá z roku 1996, kdy byla odsouzena Íránská agrese ohrožující Spojené arabské emiráty a celý region (gcc-summit: 2015). V dalším prohlášení z roku 1997 členové odsoudili okupaci a militarizaci ostrovů, ale vše bez nějakého výraznějšího výsledku (navíc nedocházelo k ničemu víc, než jen prohlášením podporujícím Spojené arabské emiráty nebo odsuzující Írán) (Alasfoor 2007: 142). V roce 1999 se konečně GCC odhodlala více než jen k prohlášením a navrhla Íránu vyřešení situace skrze vytvoření komise států, která by pomohla konflikt rozřešit, ale návrh byl Íránem odmítnut (Pinfari 2009: 16). Spor se tak táhne dále, bez přílišné šance na změnu a vyřešení, kdy se GCC k situaci pravidelně vyjadřuje a apeluje na Írán, aby se pokusil věc řešit, a sice bilaterálně či skrze mezinárodní soudní dvůr (Al-Mazrouei 2015: 19).

Pokud různé hraniční spory měly potenciál vytvářet krize a destabilizace v regionu, válka v Zálivu byla nepochybně největší událostí desetiletí, která region potkala. Po skončení irácko-iránské války v létě 1988 byly obě země naprosto vyčerpané osmi lety trvajících bojů. Kuvajt s ostatními členy GCC ve snaze stabilizovat situaci v regionu přišel s návrhem na poválečnou rekonstrukci a sblížením Iráku a Íránu (Kostiner 2009: 88). Plán Iráku byl ale odlišný. Irák se soustředil na spory mezi ním a Kuvajtem, ať již ekonomické, či teritoriální, se snahou co nejvíce na situaci vydělat. Kuvajt se pokoušel všechny tyto spory urovnat mírovou cestou, přičemž ve chvíli, kdy se situaci nedařilo řešit, požádal o pomoc s mediací i země GCC či Arabské ligy (Kostiner 2009: 91). Nicméně k případné mediaci či většímu zapojení členů GCC ani nestihlo dojít, protože v srpnu 1990 byl Kuvajt napaden Irákem, což Kuvajt naprosto překvapilo a Joseph Kostiner (2009: 93) tento okamžik přirovnává k situacím, které zažily USA a SSSR v roce 1941 nebo Izrael v roce 1973. Překvapen nebyl jen Kuvajt, ale i ostatní členové GCC. Zrovna během zahájení invaze se konalo setkání Arabské

ligy v Káhiře, na kterém již 3. srpna ministři z GCC, ale i velké části dalších zúčastněných zemí, odsudili invazi a vyžadovali bezpodmínečné stažení iráckých vojsk z Kuvajtu (Lesch 1991: 36). Ke zklamání Kuvajtu nedochází v rámci Arabské ligy k vytvoření arabské vojenské koalice proti Iráku a členové GCC v samostatném prohlášení pouze dodávají, že vojenské nezapojení se nebude týkat případného rozhodnutí ze strany OSN (Lesch 1991: 36). I přes jasná stanoviska ministrů ze summitu žádná jiná prohlášení od vlád zemí GCC nepřišla a s oficiální odsuzující vládní rétorikou se setkáváme až ve chvíli, kdy je jasno, že se američtí vojáci zapojí do celé situace v Zálivu (Nufal 1991: 44). Američtí vojáci se do Zálivu dostali na pozvání Saúdské Arábie, která o pomoc požádala z důvodu rizika útoku Iráku i na Saúdskou Arábii (Lesch 1991: 36). Na pokračujícím summitu Arabské ligy v Káhiře došlo, především díky argumentaci členů GCC, ke schválení saúdského požadavku o rozmístění amerických vojsk a vojsk arabských spojenců (Egypt, Sýrie a Maroko s podporou Somálska a Džibuti) (Lesch 1991: 37). Souběžně se summitem v Káhiře, GCC zaslala 8. srpna dopis Radě bezpečnosti OSN požadující setkání Rady a řešení situace mezi Irákem a Kuvajtem (United Nations 2011: 575). Rada se na tento popud 9. srpna sešla a vydala již třetí rezoluci (662), požadující okamžité stažení Iráku a potvrzující předchozí rezoluce (660 a 661) včetně uvalení sankcí na Irák (United Nations 2011: 575). Omán zastupující ostatní členy GCC poté vyjádřil plnou podporu rezolucím a řešením, se kterými Rada přišla (United Nations 2011: 577). S dalším odsouzením činu, kterého se Irák dopustil, přišli ministři obran jednotlivých členů 22. srpna, i zde ale nebyl vytvořen žádný plán jak vojensky na invazi reagovat (Heard-Bey 2006: 205). V nadcházejících dnech se podobně jako v případě irácko-iránské války ukázal také rozpor mezi jednotlivými členy GCC. Konkrétně na jednání v listopadu 1990, kdy se státy nebyly schopny dohodnout, jak by se měl konflikt dále řešit (vyjednávání, vojenské řešení na základě rezoluce OSN atp.) (Nufal 1991: 44). Na konci listopadu došlo v Radě bezpečnosti OSN k přijetí rezoluce 678, která fakticky stanovovala Iráku ultimátum na opuštění Kuvajtu, v případě nesplnění bylo umožněno koalici států využít vojenské prostředky proti Iráku. S postupujícím časem, došlo ke

sjednocení názorů členů GCC a přiznání si reality, že státy GCC nemají ani náhodou kapacity na samostatné vyřešení krize. Na summitu v Dauhá z 22.–24. prosince tak členové vyjádřili vděčnost za pomoc světových velmocí (Heard-Bey 2006: 205). Po vypršení ultimáta v lednu 1991 a započítím operace Pouštní bouře, se i zbývající země GCC zapojují, a sice vojensky, logisticky či skrze společné jednotky PSF (Heard-Bey 2006: 205). Samotné zapojení PSF bylo přesto poněkud sporadické a k nasazení těchto jednotek došlo až v březnu (tedy po ukončení operace Pouštní bouře) a to v množství pouhých 3000 mužů (Al Jabri 2017: 3–4).

Válka taktéž narušila vztahy členů GCC a Jemenu. Důvodem bylo sblížení Jemenu s Irákem a snahy Jemenu blokovat americkou intervenci do Iráku a osvobození Kuvajtu (Kostiner 2009: 194). Jemen se také poměrně často zdržoval hlasování v Radě bezpečnosti OSN v otázce rezolucí týkajících se Iráku. Důsledkem toho Saúdská Arábie vyhostila kolem jednoho milionu jemenských pracovníků a státy GCC pozastavily veškerou ekonomickou pomoc Jemenu (Kostiner 2009: 194–195). Tato rozhodnutí měla relativně výrazné dopady na Jemen a rozhodně nepřispěla k budoucí stabilitě v regionu.

2.5 Nové tisíciletí a přelom v bezpečnostní politice GCC

S příchodem nového tisíciletí nastaly pro členy GCC i nové výzvy. Největší hrozbou se pomalu začal stávat terorismus, který byl v regionu ještě přiživen po pádu Saddáma Hussajna v roce 2003, kdy se Irák stal centrem místních teroristických skupin. Výrazným problémem se znovu také začal stávat Írán se svým jaderným programem a region rozhodně nečekaly klidné časy.

Přelom tisíciletí znamenal pro GCC novou etapu v bezpečnostní politice. Nejenže státy dále pracovaly na prosazování větší spolupráce a koordinace, ale téměř dvacet let od vzniku se členové konečně odhodlali k podpisu společné obranné dohody. Ještě předtím, než došlo k podepsání této dohody, byl v září 2000 na schůzi náčelníků štábů přednesen návrh na navýšení počtů vojáků PSF

na 20000 mužů (Heard-Bey 2006: 207). V říjnu navazovalo jednání ministrů vnitra, kde byly projednány další bezpečnostní otázky zahrnující posílení kooperace v oblasti výcviku, vytvoření národních bezpečnostních skupin nebo kooperace v boji proti organizovanému zločinu (Alasfoor 2007: 94). Rozhodně nejvýznamnějším je ale summit v Manamě z 30.–31. prosince 2000, kdy dochází k podepsání výše zmíněné společné obranné dohody a ke schválení rozhodnutí přijatých ministry vnitra v říjnu 2000 (United Nations 2001). Tato smlouva stanovovala práva a povinnosti členů v případě napadení jiného člena, přičemž bylo stanoveno, že napadení (vměšování se do vnitřních záležitostí) jednoho člena bude považováno za napadení všech členů (Kutzner – Seeley 2020: 10). V souvislosti s touto dohodou dochází také ke vzniku společné obranné rady a vojenské komise, které se měly starat o kooperaci a koordinaci v oblasti vojenské spolupráce (Saidy 2014: 2). V rámci společné integrace se přelom tisíciletí nese ve znamení četných společných vojenských cvičení a manévrů (Alasfoor 2007: 120).

Za poměrně důležité lze také považovat další setkání ministrů vnitra z října 2001. Zde byly projednávány možné důsledky teroristických útoků z 11. září 2001 na bezpečnostní situaci v regionu, nutnost mezinárodní spolupráce v boji s terorismem a byl odsouzen samotný útok a štvavá kampaň médií vůči Saúdské Arábii (Alasfoor 2007: 95). Na tomto setkání došlo také k dalšímu prohloubení spolupráce v oblasti boje s terorismem, extrémismem a praním špinavých peněz, přičemž tyto návrhy byly přijaty ještě v témže roce na summitu v Maskatu v prosinci 2001 (GCC 2001).

Téma terorismu se v následujících letech objevovalo, jako jedna z otázek k řešení, na téměř všech summitech či schůzkách týkajících se bezpečnosti. V květnu 2004 na setkání ministrů vnitra dochází k podpisu společné dohody v boji proti terorismu, která měla výrazně napomoci v posílení vnitřní bezpečnosti a boje s terorismem (Alasfoor 2007: 96). Ve stejném roce je uzavřena i dohoda o spolupráci některých členů GCC s NATO, přičemž kooperace se týkala především boje s terorismem, zbraněmi hromadného ničení atp. (NATO 2004). Výrazný krok vpřed představovalo i schválení trvalého výboru pro boj s

terorismem na summitu v Rijádu v roce 2006 (GCC 2006). V témže roce dochází ke snaze Saúdské Arábie, aby jednotky PSF byly rozpuštěny a nahrazeny novým vojenským uskupením, i přes pozitivní ohlasy ostatních členů, ale ke schválení a aplikaci návrhu nedošlo (Al Jabri 2017: 4). PSF tak zůstávala nadále hlavní společnou ozbrojenou složkou, jejíž odpovědnost se v roce 2010 ještě rozrostla o správu centra pro sdílení námořních informací v Bahrajnu, sloužícímu v boji proti pirátství (Al Jabri 2017:4). Pirátství se ostatně stalo jedním z problémů, který členy GCC stále více trápil a bylo nutné nějakým způsobem tuto skutečnost řešit. Státy GCC se na základě rezoluce Rady bezpečnosti číslo 1816 z roku 2008 zapojily aktivně do boje s pirátstvím a i díky jejich činnosti se četnost útoků ve vodách Afrického rohu snížila, byť hrozba nezmizela úplně (Elmi – Mohammed 2016: 4–7). Důležité bylo i další prohlubování vojenské spolupráce s USA z roku 2006, skrze vytvoření Gulf Security Dialogue (GSD) (Çetđnođlu 2010: 106–107). Kromě přijímání politik v oblasti zdokonalení vojenské spolupráce a boje s terorismem, extremismem či pirátstvím se GCC stále častěji vyjadřovala také k otázce jaderných zbraní. Zde byla především zdůrazněna nutnost, aby se státy v regionu vzdaly jaderných zbraní, přičemž v této otázce primárně oslovuje Izrael, který tyto zbraně jako jediný na Blízkém východě vlastní (GCC 2008) a později také Írán, který se prezentoval snahou jaderné zbraně získat (GCC 2009).

2.6 Nové hrozby a řešení konfliktů po roce 2000

Jak již bylo zmíněno dříve, pro většinu států Zálivu se hlavním protivníkem po událostech z 11. září staly teroristické skupiny, se kterými se všechny státy snažily bojovat, i když se nejedná o jednoduchý úkol. Kromě terorismu a extremismu se objevilo i několik dalších událostí, ve kterých se GCC angažovala. Jednou takovou událostí byla otázka Íránu a jeho jaderných zbraní, která i díky přístupu USA měla potenciál přerůst až v konflikt. Další událost, která významně změnila směr, kterým se region dále ubíral, byla americká invaze do Iráku z roku 2003. Kromě záležitostí spjatých se dvěma významnými hráči v

Zálivu, se GCC v omezené míře angažovala v otázce libanonské prezidentské krize či situace v Jemenu. Zde je ale nutné podotknout, že v posledních dvou zmíněných konfliktech spíše než o aktivní angažmá, jde o určitou změnu diskursu v tom, jak GCC řeší spory.

V roce 2005 se po vítězství ve volbách stal novým prezidentem Íránu Mahmúd Ahmadínežád a s ním přišla i nová éra íránského jaderného programu. Fakt, že by v budoucnu Írán mohl vlastnit jaderné zbraně děsil ne jeden stát. I přes určité riziko plynoucí z íránského jaderného programu, státům Zálivu šlo především o nezhoršování vzájemných vztahů a snažily se k celé záležitosti přistupovat pokud možno co nejmírněji (Kostiner 2010: 35). USA přesto tlačily na okamžité zrušení íránského jaderného programu a Bushova administrativa dokonce hrozila využitím vojenských prostředků v případě, že Írán nepřistoupí na mezinárodní požadavky (Kostiner 2010: 37). Členové GCC se tak ocitly před dilematem, zdali jít do konfrontace s Íránem a nebo s USA. Ze strany GCC tak ještě v roce 2005 došlo zejména k obecnému odsouzení zbraní hromadného ničení a naznačení možnosti širší spolupráce s ostatními zeměmi (včetně Íránu) v boji proti těmto zbraním (Ibrahim 2005). V květnu 2006 došlo mezi státy GCC a Íránem k jednání v otázce jaderného programu, přičemž jednání obě strany hodnotily jako výrazný posun, ale v reálu šlo spíše o symbolické gesto, nežli reálné vyřešení situace (El-Hokayem – Legrenzi 2006: 12). V následujících týdnech došlo Radou bezpečnosti k vydání rezoluce vyzývající Írán ke zrušení jaderného programu, přičemž v této době kuvajtský delegát v Radě prohlásil, že je nutné dát čas diplomacii a mírovému řešení (Vatanka 2012). Následující americké snahy o zapojení členů GCC do iniciativy odsuzující Írán se taktéž relativně minuly účinkem, a to když došlo k odmítnutí kritizovat Írán a naopak docházelo ke snahám o sbližování (Kostiner 2010: 37–38). V následujících letech byl postoj členů GCC vůči Íránu poměrně nekritický, přičemž se státy držely nastoleného diskursu odmítání jaderných zbraní a zároveň podpory diplomatického a mírového řešení (GCC 2009). Celá potenciálně velice riziková situace, kdy hrozil scénář podobný americké invazi do Iráku z roku 2003, se tak relativně v poklidu přesunula více do mezinárodního řešení a časem vyústila v

podepsání dohody o omezení íránského jaderného programu z roku 2015 (ČT24 2015).

Pokud se nyní zaměříme na otázku dění v Iráku, zde podobně jako v případě Íránu byla snaha zemí GCC o určité usmíření, které by vedlo ke stabilizace regionu. Tyto snahy byly alespoň částečně úspěšné a v roce 2000 se Spojené arabské emiráty staly čtvrtým členem GCC (po Ománu, Kataru a Bahrajnu), který navázal diplomatické vztahy s Irákem a otevřel ambasádu v Bagdádu (Alasfoor 2007: 132). Nicméně jakákoliv snaha o další usmíření byla podmíněna tím, že Irák bude dodržovat závazky vyplývající z rezolucí Rady bezpečnosti a vzdá se jakýchkoli nepřátelských akcí vůči Kuvajtu (GCC 2001). GCC také prohlašovala, že by skrze generálního tajemníka OSN mělo dojít k možnosti dialogu a smíření, které by mohlo vést k ukončení sankcí uvalených na Irák (GCC 2001). Pokračuje tak rétorika z let předešlých, kdy bohužel pro země GCC k posunu ve vztazích docházelo velice pomalu a obtížně. Situaci se pokoušel také několikrát uklidnit a vylepšit Katar skrze svou mediaci podpořenou ostatními členy GCC, ale téměř bezvýsledně (Alasfoor 2007: 134). V následujícím roce GCC pokračovala v apelu na Irák, aby spolupracoval v co největší míře s mezinárodními orgány činnými v záležitosti a pokusil se přistoupit na podmínky ostatních zemí, které by vedly ke spolupráci a stabilizaci situace (GCC 2002). Kromě toho také země GCC požadovaly, aby Irák respektoval suverenitu Kuvajtu a zároveň, aby i ostatní země respektovaly suverenitu Iráku (GCC 2002). Ostatně rétorika snažící se, aby nedošlo k válce Iráku s Američany nebyla nijak nová a zapojily se do ní i další jak arabské, tak nearabské země v regionu. Významné byly například snahy Turecka, které měly předejít případnému střetu těchto dvou států a ve kterých se členové GCC aktivně angažovali (Çetđnođlu 2010: 95).

Zvýšená snaha o stabilizaci celkové situaci kolem Iráku byla evidentní i v průběhu roku 2003, konkrétně v květnu, kdy generální tajemník GCC podpořil snahy o přijetí Iráku a Jemenu do určitých struktur GCC, přičemž by ale obě země zůstaly mimo oficiální členství v organizaci (Pinfari 2009: 18). Tyto snahy vzaly za své po americké invazi, která svržením Saddama Hussajna utnula

jakoukoliv možnost na smíření. Na samotnou americkou invazi reagovali členové GCC preventivním rozmístěním svých jednotek PSF v síle 10000 mužů do Kuvajtu, aby tyto jednotky bránily případným iráckým útokům (Al Jabri 2017: 4). GCC tak reagovala na potenciální ohrožení jednoho člena organizace, aby se neopakovala situace z léta 1990. K otázce Iráku se GCC znovu vyjádřila na závěrečném summitu z prosince 2003, zde už ale oproti předchozím letům došlo k pouhému konstatování, že GCC plně podporuje jakékoli diplomatické a politické pokusy o stabilizaci situace v Iráku (GCC 2003). V následujících letech se GCC primárně vyjadřovala k nutnosti stabilizace, kooperaci USA s OSN (GCC 2004) a zajištění bezpečnosti a jednotnosti Iráku (GCC 2005). Stabilizovat situaci spjatou s terorismem vycházejícím z Iráku se snažily členové GCC i skrze setkání představitelů různých muslimských sekt v Mekce v říjnu 2006 (Kostiner 2010: 25). Ačkoli snahu především Saúdské Arábie ocenil generální tajemník GCC, reálné výsledky se i přes údajnou shodu (záznamy z jednání jsou tajné) příliš úspěšně hodnotit nedají (Kostiner 2010: 25).

Kromě velice ožehavé situace kolem iránského jaderného programu a složité situace v Iráku se GCC v určité míře zapojila i do řešení dalších konfliktů v regionu. Situace jako prezidentská krize v Libanonu či opakující se konflikty v Jemenu se ale od drtivé většiny dříve zmiňovaných krizí a sporů liší. Na zmíněných případech lze demonstrovat, že řešení těchto situací nevycházelo z nějaké alespoň částečné kolektivní snahy všech členů GCC, jako spíše z iniciativy jedné země, kterou GCC oficiálně podpořila, čímž ale její role *de facto* skončila (Nuruzzaman 2015: 18). Tento posun je dán především převratem v Kataru z roku 1995, kdy se k moci dostal Hamád ibn Chalífa Al Sání, který svrhl svého otce a začal nastolovat novou politiku, kdy se Katar začal aktivně zapojovat do mediací konfliktů v regionu (Nuruzzaman 2015: 7). Kromě Kataru podnikala podobné sólové mediace dlouhodobě i Saúdská Arábie, která ale i díky své pozici v regionu nepotřebovala tak často hledat podporu pro své akce v ostatních členech GCC (Nuruzzaman 2015: 5).

Pokud se nyní podíváme na politickou krizi v Libanonu z let 2007 a 2008, která se odehrála mezi provládními a opozičními skupinami, zjistíme, že tato

událost byla úspěšně vyřešena v květnu 2008 v Dauhá, a to díky mediaci Kataru poté, co jiné státy s podobným přístupem selhaly (Lyon 2008). Ze strany GCC se k celé situaci dostalo pouze vyjádření na summitu nejvyšší rady, kdy státy vyjádřily své nadšení z vyřešení situace a toho jakou roli hrál Katar v celé události (GCC 2008). Katar byl tedy oficiálně podpořen ve svých snahách, ale tím veškeré další kroky ze strany GCC skončily. Oproti snaze o řešení izraelsko-palestinského sporu z 80. let, kdy hlavní roli měl taktéž jeden stát (Saúdská Arábie), v průběhu libanonské krize nedochází k zapojení ostatních členů, kteří by se podíleli na nějaké společné snaze ukončit či deeskalovat konflikt. Katar v posledních letech ve svých mediacích jedná především sám, a nikoli přímo z popudu GCC a ve spolupráci s ostatními členy.

2.7 Bezpečnostní politika GCC po roce 2010 až do současnosti

Jakoby snad bylo zvykem, že nové desetiletí v regionu Perského zálivu s sebou přináší i nové hrozby. Přetrvávající hrozby jako terorismus a iránský jaderný program ještě doplnily nové konflikty, které vzešly z arabského jara. GCC znovu musela zpracovat na své bezpečnostní politice a pokusit se reagovat na aktuální vývoj v regionu.

V otázkách bezpečnostní politiky byly v předchozích desetiletích postupně vytvářeny základy stále hlubší bezpečnostní kooperace a integrace, přičemž GCC v tomto trendu pokračovala i nadále. Jednou z významných politik bylo navržení vytvoření společného vojenského velitelství na summitu v Manamě z prosince 2012 (gcc-summit: 2015). Nutno podotknout, že se nejedná o společné velitelství, které vzniklo v Saúdské Arábii v 80. letech jako velitelství pro PSF. Toto nové velitelství mělo zastřešovat všechny dříve vytvořené a schválené vojenské aktivity jako společný výcvik, vojenské manévry, PSF atp. (Samaan 2017: 23). O rok později bylo na summitu v Kuvajtu rozhodnuto toto velitelství zřídit a navíc byla vytvořena akademie pro bezpečnostní a strategická studia ve Spojených arabských emirátech (Gulf News 2013). Kromě výše zmíněných politik země GCC dále postupovaly společně v oblasti boje proti terorismu a

zapojily se i do koalice bojující s Islámským státem (The Embassy of The Kingdom of Saudi Arabia 2015). Za výraznou změnu lze považovat informace a náznaky týkající se členství v GCC, které se vynořily v souvislosti s arabským jarem. Státy GCC dle dostupných informací uvažovaly o rozšíření svých řad, nikoliv ale jak by se nabízelo o některého ze sousedů, nýbrž o Maroko a Jordánsko (Beck 2015: 201). Důvodem neměla být blízkost geografická, nýbrž blízkost náboženská a politická (Ryan 2016: 9). Tato proměna z ryze regionální organizace na organizaci arabských monarchií se v okolnostech arabského jara jevila jako logická alternativa, k jejímuž naplnění ale nedošlo.

Vzhledem k narůstající hrozbě iránských raketových útoků také docházelo k dalším nákupům v oblasti raketové obrany. Státy, jak již bylo v minulosti zvykem, dále nakupovaly nové zbraně a vojenské systémy především od USA, čímž měla být eliminována hrozba útoku. V roce 2012 bylo vytvořeno fórum o strategické spolupráci mezi členy GCC a USA, přičemž cílem bylo prohloubení multilaterální vojenské a bezpečnostní spolupráce a také došlo k vytyčení nových vojenských oblastí kde by státy mohly kooperovat (např. oblast raketové obrany) (DeBiaso 2016: 90). Za další milník ve společné raketové obraně lze považovat květen 2015, kdy bylo ohlášeno vybudování regionální obranné infrastruktury (Samaan 2017: 29). Zde je třeba podotknout, že státy GCC s rostoucí iránskou hrozbou začaly nakupovat opravdu ve velkém a Saúdská Arábie byla mezi lety 2011 a 2015 druhým největším importérem zbraní na světě a Spojené arabské emiráty jí zdatně sekundovaly, když skončily na místě čtvrtém (Jarzabek 2016: 6). Oproti Íránu tak členové GCC utrácely v posledních letech za zbraňové systémy nepoměrně větší částky na obyvatele a někteří i v absolutních číslech (Jarzabek 2016: 3). I přes dlouhodobě prohlubující se vztahy USA a zemí Zálivu stále častěji docházelo k dílčím nesouhlasům, kritice z obou stran a podezřívavosti, že jedna či druhá strana neplní své závazky, jak by měla (Ulrichsen 2020: 7–8). Navzdory občasným obtížím zůstávají USA bezpečnostním garantem zemí GCC a spolupráce nadále pokračuje a prohlubuje se. V poslední řadě je třeba zmínit, že určité zhoršení vztahů mezi Američany a členy GCC dlouhodobě monitoruje Rusko, které chce co nejvíce promlouvat do

dění v regionu, což demonstruje koncept kolektivní bezpečnosti v Perském zálivu z července 2019, který má být alternativou k Západnímu přístupu (Issaev – Kozhanov 2021).

2.8 Arabské jaro a přístup GCC ke konfliktů po roce 2010

Období po roce 2010 přineslo výrazné změny nejen v regionu, ale v celém arabském světě. Od konce roku 2010 se z Tuniska jako lavina začaly šířit vlny protestů a nepokojů i do ostatních arabských zemí (včetně členů GCC) a pro události se vžilo označení arabské jaro. Tato smršť v některých zemích nezanechala kámen na kameni a jinde ovlivnila události na několik let dopředu. Kromě arabského jara situaci v regionu silně ovlivňovala občanská válka v Jemenu a zapojení některých členů v této události. Největším a nejnovějším problémem byla Katarská krize z roku 2017, která zásadním způsobem ohrozila budoucí fungování GCC.

Arabské jaro přineslo dvě zásadní výzvy pro členy GCC. Za prvé bylo nutné, aby se státy vypořádaly s protesty uvnitř členských států a zadruhé bylo důležité, aby se nějakým způsobem vyjádřily či zapojily do událostí v okolních arabských zemích. Pokud se podíváme na situaci v rámci členských zemí, zde docházelo k protestům v menší míře než v jiných arabských zemích a většinou protestující nevolali po změně režimu, ale po lepších pracovních podmínkách či alespoň nějaké participaci na vládě (Berger 2014: 261–262). Výjimku zde tvořil Bahrajn, kde byla situace vyhrocenější a protesty, které začaly v únoru 2011, volaly po výrazných reformách (Pasha 2012: 96). Konzervativní monarchie Zálivu v čele se Saúdskou Arábií situace kolem povstání velice znepokojovala, protože případný pád monarchie v Bahrajnu by vytvořil nepříjemný precedens pro podobné snahy v ostatních monarchiích Zálivu (Beck 2015: 200). Saúdská Arábie spolu s Bahrajnem vinily z podpory šiitských povstalců Írán, který i díky svým nepřesvědčivým vyjádřením napomohl veřejnému mínění v GCC, aby se postavilo za Bahrajn (Berger 2014: 262). Situace v Bahrajnu dále eskalovala a v březnu došlo k oficiální žádosti Bahrajnu o pomoc od PSF (Berger 2014: 262).

Řešení se ujala především Saúdská Arábie, která v čele jednotek PSF pomohla Bahrajnu povstání vyřešit a navíc díky nasazení PSF o které Bahrajn sám požádal, byla formálně dodržena mezinárodní pravidla (Beck 2015: 200–201). Nicméně jednotky PSF nebyly tvořeny všemi členskými státy, kdy Omán odmítl pomoci, Kuvajt vyslal námořní síly spíše ze solidarity a role Kataru a nasazení jeho jednotek je nejasná (Berger 2014: 262). Samotná akce se stala terčem kritiky Iráku i Íránu, kteří prohlašovali, že šlo o nelegální akci porušující suverenitu státu, kdy protesty v Bahrajnu byly vnitřní záležitostí (Al Jabri 2017: 4). Nicméně na tuto kritiku státy mohly jednoduše odpovědět, že jednotky PSF vyslané na základě výslovné žádosti Bahrajnu měly zajistit bezpečnost v případě, že by se nějaké zahraniční síly pokusily situace v Bahrajnu využít (Al Jabri 2017: 4). Situaci v Bahrajnu se podařilo zemím GCC zdárně vyřešit a v ostatních členských zemích protesty nedosáhly takové úrovně, aby je bylo třeba nějakými společnými silami řešit.

Stav v dalších arabských zemích byl častokrát mnohem složitější než v GCC a členové GCC se snažili situaci řešit. Zde se ukázal zásadní problém, že GCC nevytvořila jednotnou agendu, koho a kde podporovat. Jednotlivé státy si situaci řešily po svém a mnohdy jeden stát podporoval prorevoluční skupiny, zatímco druhý podporoval skupiny protirevoluční (Ehteshami 2015: 20). Jedním z příkladů tohoto nejednotného chování je podpora Egyptu. Zatímco Saúdská Arábie podporovala saláfisty (především stranu Núr), Katar podporoval Muslimské bratrstvo (Ryan 2016: 7). Do Egypta se tak v následujících několika letech dostalo velké množství financí a to nejdříve Muslimskému bratrstvu a vládě prezidenta Muhammada Mursího od Kataru a po převratu i straně druhé v čele s prezidentem Sísím (Berger 2014: 263). Finanční podpora proti sobě stojícím skupinám, byť postupná, by za normálních okolností situaci stabilizovat nepomohla, nicméně i díky tomuto chování Egypt předešel bankrotu. Fakt, že Katar podporoval finančně Muslimské bratrstvo, které bylo zpočátku u moci a Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty a Kuvajt podporovaly následnou vládu, pomohl Egyptu překonat měsíce politické nestability, aniž by došlo ke zhroucení egyptské ekonomiky a napjatého egyptského rozpočtu (Alazawi – Kazansky

2015: 86–87). Podobná situace jako v Egyptě nastala i v Sýrii, kde sice Katar i Saúdská Arábie podporovaly opoziční síly, ale každá jinou (Ryan 2016: 7). Tyto rozdílné zahraniční politiky, které vrhaly špatné světlo na GCC jako jednotného aktéra, nakonec dospěly až k první výraznější krizi v Kataru z března 2014, kdy Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty a Bahrajn stáhly své velvyslance ze země (Berger 2014: 263). Zmíněné státy vyžadovaly, aby Katar přestal podporovat Muslimské bratrstvo (to bylo všemi členy GCC kromě Kataru vnímáno jako určitá hrozba) a měl přestat podporovat média nepřátelská vůči Saúdské Arábii (Berger 2014: 263). Katar zpočátku chtěl spor řešit diplomaticky, ale časem obávající se zhoršení situace přistoupil alespoň částečně na dané podmínky (Roberts 2015: 29). Výsledkem bylo, že v listopadu 2014 se do země vrátili velvyslanci všech zemí a krize se zdála být vyřešená (Roberts 2015: 29). Státy navíc prohlásily, že v budoucnu by naopak mělo dojít k ještě silnější spolupráci a kooperaci členů (The Embassy of The Kingdom of Saudi Arabia 2014).

Posledním místem, kde se státy GCC kvůli událostem arabského jara angažovaný, byl Jemen. Zde rozsáhlé demonstrace vedly až k riziku svržnutí prezidenta Sáliha a uvržení země do chaosu (Beck 2015: 201). GCC na situaci reagovala a v dubnu 2011 se pokusila navrhnout sérii iniciativ k mírovému řešení celé situace (Alazawi – Kazansky 2015: 88). Zde se ukázalo jak důležité je, aby GCC prováděla mediaci, jelikož se ozývaly hlasy, že mediace pouze od Saúdské Arábie by nebyla nestranná (Alazawi – Kazansky 2015: 88–89). Jedním z klíčových bodů mediace ze strany GCC byl bod, aby prezident Sálíh předal moc svému viceprezidentovi, čímž mělo dojít k utišení celé situace (Grabowski 2016: 4). Navrhnutá východiska byla přijata pozitivně, ale z oficiální mediace naplánované na druhou polovinu dubna, kdy mělo dojít k finálnímu vyřešení, sešlo z důvodu Sálihova odstoupení od dohody (Grabowski 2016: 4). Nastala patová situace, naštěstí pro region bez výrazné eskalace, kdy v říjnu došlo k rezoluci OSN vyžadující, aby prezident Sálíh přistoupil na řešení navržené GCC pod hrozbou sankcí v případě nesplnění (Grabowski 2016: 4). Prezident Sálíh nakonec na podmínky přistoupil a v listopadu 2011 došlo k jeho rezignaci a

vypsání nových prezidentských voleb (Beck 2015: 201). Nutno podotknout, že další body mediace spočívající v dlouhodobé stabilizaci země situaci nijak neřešily (Grabowski 2016: 7). Postupně se začalo schylovat k další, ještě mnohem horší katastrofě a řešení z roku 2011 bylo pouhé intermezzo před bouří.

V roce 2014 došlo k dalším střetům mezi vládou a opozicí a situace dospěla k faktickému svržení prezidenta Hádího (nástupce Sáliho). Na povstání zareagovala Saúdská Arábie, která v obavě, že by Jemen padl do rukou Íránem podporovaných skupin, byla připravena zasáhnout (Al-Rasheed 2015: 36). V březnu prezident Hádí v Radě bezpečnosti OSN požadoval schválení vojenské akce zemí ochotných bojovat proti povstalcům, přičemž toto schválení přišlo v průběhu dubna (Grabowski 2016: 8). K operaci vedené Saúdkou Arábií (schválené Spojenými státy), proti Íránem podporovaným povstalcům, dochází nicméně už na konci března (Beck 2015: 201). Lze si tedy všimnout, že vojenská operace nečekala na oficiální schválení Rady a ta celou situaci schválila až *ad hoc*. Další zajímavou skutečností je fakt, že i přestože Saúdové požádali členy GCC o participaci, Omán tuto účast odmítl (Al Jabri 2017: 6). Operace tak oficiálně není pod záštitou GCC, a to i přestože jsou v celé akci zapojené některé struktury jednotek PSF a ostatní členské země se bojů účastní (Al Jabri 2017: 6). I přes nezapojení Ománu do bojů, byla na summitu z konce roku 2015 otázka Jemenu probírána a státy došly k závěrům, že je třeba pokračovat v boji a podpoře prezidenta Hádího (The Embassy of The Kingdom of Saudi Arabia 2015). O rok později, již státy volaly po nutnosti najít politické řešení krize, přičemž byla pochválena především iniciativa Kuvajtu, který poskytl svoji půdu pro vyjednávače z OSN (Arab News 2016). V následujících letech se členové GCC v čele se Saúdkou Arábií opakovaně vyjadřovali k důležitosti politického mírového řešení situace, ale bez výraznějšího úspěchu, přičemž nejnovější saúdský návrh zahrnuje příměří, humanitární pomoc a ekonomické ústupky (Arab News 2021). Válka přesto probíhá dále a lze jen velice těžko odhadovat jakým směrem se situace v budoucnu bude vyvíjet.

Arabské jaro a následující události již pomalu naznačily, že vztahy mezi některými členy GCC byly poměrně napjaté. Nicméně stažení velvyslanců z

Kataru v roce 2014 se povedlo vyřešit a vše nasvědčovalo tomu, že státy budou pokračovat ve snaze co nejvíce se sjednotit v rámci GCC. Opak byl pravdou a tento fakt se naplno projevil v červnu 2017, kdy Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty a Bahrajn (stejná trojice jako v roce 2014) přerušily veškeré diplomatické styky s Katarem a navíc na něj uvalily obchodní a kulturní embargo (Miller 2019: 36). Kromě těchto tří členů GCC se k akci připojili ještě Egypt, Jemen a později některé další země (Naheem 2017). K akci bylo přistoupeno na základě obvinění, že Katar dlouhodobě podporuje terorismus, vysílá skrze noviny Al-Jazeera negativní zprávy o ostatních zemích GCC či kvůli jeho kontaktům s Íránem (Amidror 2017). Státy blokující Katar následně vydaly 13 podmínek, po jejichž splnění budou znovu moci být navázány dobré vztahy mezi zeměmi, ale k přijetí ze strany Kataru nedošlo (Miller 2019: 37). Došlo také k snahám o mediaci mezi státy zahrnutými ve sporu, a to ze strany Ománu i Kuvajtu, ale bezvýsledně (Amidror 2017). V reakci na neshody státy stojící proti Kataru zredukovaly své podmínky, nicméně i ty byly Katarem odmítnuty (Amidror 2017). Kuvajtská mediace, která požadovala setkání členů na summitu v prosinci 2017, skončila neúspěchem poté, co se zúčastnil pouze Katar a setkání o rok později se naopak Katar jako jediný neúčastnil (Miller 2019: 37). Posun nastal v roce 2019, kdy se na prosincovém summitu setkaly hlavy všech členských států GCC, a sice díky mediaci Kuvajtu (Fraihat 2020: 84). Do mediace se také vložily Spojené státy, jejichž snahy ale reálné výsledky také nepřinesly. Mediace jak USA, tak Kuvajtu i přes neúspěchy pokračovaly dále a nakonec na počátku ledna 2021 došlo i díky snahám těchto zemí k uzavření dohody mezi oběma stranami sporu (Suliman et al. 2015). Krize byla vyřešena, nicméně zanechala za sebou precedens, kdy došlo po určitou dobu k naprostému zamezení spolupráce a téměř zhroucení vztahů mezi členy (Miller 2019: 38).

Závěr

Ve své práci jsem se zabýval rolí regionálních organizací v otázce řešení konfliktů a udržování míru. Konkrétně mým cílem bylo zjistit a vysvětlit, jakým způsobem Rada pro spolupráci arabských států v Zálivu od svého založení až do současnosti přispívá k bezpečnosti v regionu Blízkého východu a jak pomáhá řešit lokální konflikty. Splnění vytyčeného cíle jsem dosáhl za pomoci analýzy fungování GCC, a to jak v otázce bezpečnosti, tak v otázce řešení a prevence konfliktů.

Pokud se nejdříve zaměříme na samotnou bezpečnost a stabilizaci situace v regionu v podání GCC, můžeme dojít k několika závěrům. Prvním nesporným faktem je, že organizace v otázce bezpečnostní politiky prošla ohromným vývojem. To, co začalo pouhými slovními ujištěními v průběhu času přešlo v oficiální struktury a opravdovou spolupráci. Rozvoj v otázkách společné kooperace a sjednocení bezpečnostních struktur je nezpochybnitelný. Druhým zjištěním je, že státy GCC postupně začaly stále více spoléhat v otázce bezpečnosti na pomoc Spojených států amerických, které se od 90. let staly garantem bezpečnosti v Zálivu. Tento postup byl výsledkem pragmatického uvažování členů o realitě v regionu a výsledkem se stal symbiotický vztah GCC a USA. Třetím zjištěním je fakt, že členové GCC v průběhu celé své existence ve snaze eliminovat hrozby Íránu a Iráku masivně nakupovali moderní obranné systémy západních zemí a vytvářeli další obranné struktury jako společné jednotky či společné protiraketové systémy.

Bezpečnost a stabilitu v regionu GCC postavila na třech hlavních pilířích: kooperace a integrace bezpečnostních politik, spolupráce především s USA a rozvoj obrany a společných jednotek. Spolupráce napříč různými oblastmi vedla postupem času ke stále větší provázanosti jednotlivých členů, a tím i k vytváření stabilnějšího prostředí v rámci celé organizace. Vyšší míra integrace napomáhala snahám řešit vnitřní spory, jelikož nevyřešení by dopadlo na všechny členy. Členové dokázali reagovat na vnitřní hrozby a hraniční či jiné spory v rámci GCC se dařilo relativně efektivně řešit. Katarskou krizi, která vypukla v roce 2017, lze i přes svoji závažnost považovat za výjimku potvrzující pravidlo.

Situaci z roku 2017 se sice nepodařilo v rámci GCC účinně řešit a celá záležitost silně omezila fungování GCC, nicméně z vyjádření představitelů členských států a plánů do budoucna vyplývá snaha na situaci zapomenout a dále fungovat společně v rámci GCC. Navázání defenzivní spolupráce s USA se naproti tomu ukázalo jako účinné ve snížení vnějších hrozeb. Od napadení Kuvajtu a vzniku dohod mezi USA a státy GCC nedošlo k žádnému přímému útoku cizího státu na člena GCC. Pokud předchozí dva pilíře byly relativně funkční, zbrojení a modernizace obranných struktur k výraznější stabilizaci nepřispěly. Ani nejmodernější zbraně nepřinutily Írán vzdát se nároků na oblast Abú Músy a ostrovy Tunbs, ani nepomohly rychlému vyřešení války v Jemenu. Moderní zbraně především vytvářejí ve státech GCC pocit bezpečí, kdy tyto zbraně a systémy mají v případě napadení zajistit větší obranyschopnost.

Z detailního analyzování konfliktů napříč existencí GCC lze dospět k následujícím závěrům. Jak se již ukázalo v prvních letech existence GCC, organizace dokázala efektivně řešit především menší hraniční spory či krize. V těchto sporech organizace využívala zejména mediace či dobrých služeb a události týkající se členských států řešila velice efektivně. V případě, že spor nebyl mediací rychle vyřešen, dokázal mediátor alespoň navrhnout další postup, který strany sporu akceptovaly a který vedl k pozdějšímu vyřešení (např. spor Kataru a Bahrajnu). V otázkách sporů mezi členským státem a nečlenským již úspěšnost nebyla tak vysoká. Především pokud druhá strana konfliktu byla potenciálně silnější než členové GCC mediace v tomto případě úspěšná nebyla (např. spor Íránu a Spojených arabských emirátů). Spory a konflikty mimo členské země se dařilo řešit znovu pouze v případě, že šlo spíše o menší spory nebo pokud aktéři sporu měli spíše menší relativní moc. Hlavní konflikty v oblasti Zálivu a Blízkého východu, jako byly irácko-iránská válka, první válka v Zálivu či problematická situace kolem Izraele se členům GCC nedařilo řešit a nebo měly na výsledném řešení pouze marginální vliv jako například při irácko-iránské válce. U těchto zásadních konfliktů GCC využívala především snah o mediaci zneprátelených stran, ale také navržení řešení sporu mimo ni. V neposlední řadě je třeba zmínit určitou změnu trendu v mediaci GCC, kdy stále

častěji dochází k mediaci vedené jedním členským státem (nejčastěji Katar), kdy zbytek GCC podporuje mediaci pouze symbolicky, zatímco především v počátcích existence GCC docházelo k větší participaci i ostatních členů v této otázce.

Z výše zmíněného jasně vyplývá, že regionální organizace mají svoji roli v udržování bezpečnosti v regionu a v řešení konfliktů. Nicméně tato role především u menších a slabších organizací není všespásná. I přes některé neúspěchy GCC (např. řešení velkých konfliktů), a to že se z regionu nestalo místo klidu a míru lze konstatovat, že organizace za téměř 40 let fungování přispěla svým dílem k řešení sporů v regionu a minimálně v několika případech pomohla zabránit eskalaci sporů a zlepšit stabilitu alespoň uvnitř organizace. Do budoucna, nicméně v GCC existuje další prostor pro zlepšení, což potvrzuje i velice chabé řešení Katarské krize.

Seznam literatury:

- Ahady, Anwar-Ul-Haq (1994). Security in the Persian Gulf after Desert Storm. *International Journal* 49 (2), s. 219–240.
- Alasfoor, Reyadh (2007). *The Gulf Cooperation Council: Its Nature and Achievements* (Lund: Lund University).
- Alazawi, Hadeel – Kazansky, Rastislav (2015). Gulf Diplomatic Mediation in the Political Crisis Management. *Security Dimensions. International & National Studies* 3 (15), s. 81–99.
- Al Jabri, Maisa M. A. (2017). Gulf Security: Peninsula Shield Force and Iran. *Third International Security Conference*. (https://www.researchgate.net/publication/316666885_Gulf_Security_Peninsula_Shield_Force_and_Iran/citations, 27. 2. 2021), 1–11.
- Al Jazeera (2017). Bahrain re-opens border dispute with Qatar (<https://www.aljazeera.com/news/2017/11/5/bahrain-re-opens-border-dispute-with-qatar>, 22. 4. 2021).
- Al-Mazrouei, Noura S. (2015). *Disputed Islands between UAE and Iran: Abu Musa, Greater Tunb, and Lesser Tunb in the Strait of Hormuz*. Gulf Research Centre Cambridge (https://www.files.ethz.ch/isn/194095/GRM_Noura_paper__30-09-15_new_7634.pdf, 19. 3. 2021), s. 1–32.
- Alnajjar, Ghanim (2000). The GCC and Iraq. *Middle East Policy* 7 (4), s. 92–99.
- Al-Rasheed, Madawi (2015). *Saudi Arabia's Foreign Policy: Loss without Gain?*. Middle East Centre (<http://eprints.lse.ac.uk/61772/1/The%20new%20politics%20of%20intervention%20of%20Gulf%20Arab%20states.pdf>, 28. 3. 2021), s. 32–40.
- Amidror, Yaakov (2017). *The Qatar Crisis: Signs of Weakness*. Begin-Sadat Center for Strategic Studies (<https://www.jstor.org/stable/resrep04620>, 28. 3. 2021).
- Arab News (2016). *37th GCC Summit issues final communiqué* (<https://www.arabnews.com/node/1021001/saudi-arabia>, 28. 3. 2021).

- Arab News (2021). *Saudi initiative gives Yemen a realistic chance of peace* (<https://www.arabnews.com/node/1830151/saudi-arabia>, 28. 3. 2021).
- Archer, Clive (2001). *International Organizations* (New York: Routledge).
- Bahgat, Gawdat (1995). Military Security and Political Stability in the Gulf. *Arab Studies Quarterly* 17 (4), s. 55–70.
- Bañouch, Hynek – Fedorko, Martin (2000). *Mezinárodní organizace* (Brno: Masarykova univerzita).
- Barker, Craig J. – Grant, John P. (2009). *Parry and Grant Encyclopaedic Dictionary of International Law* (New York: Oxford University Press).
- Barnett, Michael (1995). Partners in Peace? The UN, Regional Organizations, and Peace-Keeping. *Review of International Studies* 21 (4), s. 411–433.
- Beck, Martin (2015). The End of Regional Middle Eastern Exceptionalism? The Arab League and the Gulf Cooperation Council after the Arab Uprisings. *Democracy and Security* 11 (2), s.190–207.
- Berger, Linda (2014). The Gulf Cooperation Council between Unity and Discord towards the Arab Uprisings. *Sicherheit und Frieden (S+F) / Security and Peace* 32 (4), s. 260–264.
- Bowden, James (2017). Keeping It Together: A Historical Approach to Resolving Stresses and Strains Within the Peninsula Shield Force. *Journal of International Affairs* 70 (2), s. 133–149.
- Çetđnođlu, Nur (2010). The Gulf Cooperation Council (GCC) after U.S. led Invasion of Iraq: Toward a Security Community? *Uluslararası Hukuk ve Politika* 6 (24), s. 91–114.
- Čepelka, Čestmír – Šturma, Pavel (2003). *Mezinárodní právo veřejné* (Praha: Eurolex Bohemia).
- ČT24 (2015). Írán uzavřel s mocnostmi dohodu o svém jaderném programu. ČT24. 14. 7. 2015 (<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1560686-iran-uzavrel-s-mocnostmi-dohodu-o-svem-jadernem-programu>, 24. 3. 2021).
- David, Vladislav – Bureš, Pavel – Faix, Martin – Sladký, Pavel – Svaček, Ondřej (2011). *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou* (Praha: Leges).

DeBiaso, Peppino (2016). Missile Defense and the GCC: Strengthening Deterrence through a New Framework. *Harvard International Review* 37(3), s. 89–93.

Ehteshami, Anoushiravan (2015). *GCC Foreign Policy: From the Iran-Iraq War to the Arab Awakening*. Middle East Centre (<http://eprints.lse.ac.uk/61772/1/The%20new%20politics%20of%20intervention%20of%20Gulf%20Arab%20states.pdf>, 27. 3. 2021), s.13–22.

El-Hokayem, Emile – Legrenzi, Matteo (2006). *The Arab Gulf States in the Shadow Of the Iranian Nuclear Challenge*. Stimson Center (<https://www.files.ethz.ch/isn/17991/StimsonIranGCCWorkingPaper.pdf>, 24. 3. 2021).

Elmi, Afyare – Mohammed, Said (2016). *The Role of the GCC Countries in Ending Piracy in the Horn of Africa*. Arab Center for Research & Policy Studies (www.jstor.org/stable/resrep12694, 23. 3. 2021).

Fraihat, Ibrahim (2020). Superpower and Small-State Mediation in the Qatar Gulf Crisis. *The International Spectator* 55 (2), s. 79–91.

GCC (1981). *The Charter* (<https://www.gcc-sg.org/en-us/AboutGCC/Pages/Primarylaw.aspx>, 27. 2. 2021).

GCC (2001). *The Closing Statement of the Twenty Second Session* (<https://www.gcc-sg.org/en-us/Statements/SupremeCouncil/Pages/TwentySecondSession-.aspx>, 21. 3. 2021).

GCC (2002). *The Closing Statement of the Twenty Third Session* (<https://www.gcc-sg.org/en-us/Statements/SupremeCouncil/Pages/TwentyThirdSession.aspx>, 24. 3. 2021).

GCC (2003). *The Closing Statement of the Twenty Fourth Session* (<https://www.gcc-sg.org/en-us/Statements/SupremeCouncil/Pages/TwentyFourthSession.aspx>, 24. 3. 2021).

GCC (2004). *The Closing Statement of the Twenty Fifth Session* (<https://www.gcc-sg.org/en-us/Statements/SupremeCouncil/Pages/TwentyFifthSession.aspx>, 24. 3. 2021).

GCC (2005). *The Closing Statement of the Twenty Sixth Session* (<https://www.gcc-sg.org/en-us/Statements/SupremeCouncil/Pages/TwentySixthSession.aspx>, 24. 3. 2021).

GCC (2006). *The Closing Statement of the Twenty Seventh Session* (<https://www.gcc-sg.org/en-us/Statements/SupremeCouncil/Pages/-TwentySeventhSession.aspx>, 21. 3. 2021).

GCC (2008). *The Final Communiqué of The 29th Session* (<https://www.gcc-sg.org/en-us/Statements/SupremeCouncil/Pages/The29thSession.aspx>, 21. 3. 2021).

GCC (2009). *The Final Communiqué of The 30th Session* (<https://www.gcc-sg.org/en-us/Statements/SupremeCouncil/Pages/The30thSession.aspx>, 22. 3. 2021).

gcc-summit (2015). *Past Summit* (<http://gcc-summit.org/en/past-summit.html>, 14. 3. 2021).

Gulf News (2013). *A summary of the 34th GCC summit communique* (<https://gulfnews.com/world/gulf/kuwait/a-summary-of-the-34th-gcc-summit-communique-1.1265929>, 26. 3. 2021).

Grabowski, Wojciech (2016). Role of the Gulf Cooperation Council (GCC) in the (de)stabilization of Yemen. In: Grabowski, Wojciech – Ożarowski, Rafał eds., *Arab and Muslim world in International Relations* (https://www.academia.edu/30292584/Role_of_the_Gulf_Cooperation_Council_GCC_in_the_destabilization_of_Yemen, 28. 3. 2021).

Heard-Bey, Fraukes (2006). Conflict resolution and regional co-operation: The role of the Gulf Co-operation Council 1970–2002. *Middle Eastern Studies* 42 (2), s. 199–222.

Hnízdo, Bořek (1995). *Mezinárodní perspektivy politických regionů* (Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku).

Ibrahim, Muawia E. (2005). GCC reverses position on Iran's nuclear programme. *Khaleej Times*. 18. 12. 2005 (<https://www.khaleejtimes.com/nation/general/gcc-reverses-position-on-iran-s-nuclear-programme>, 23. 3. 2021).

- Issaev, Leonid – Kozhanov, Nikolay (2021). Diversifying relationships: Russian policy toward GCC. *International Politics* (<https://link.springer.com/article/10.1057/s41311-021-00286-4>, 26. 3. 2021).
- Jarzabek, Jarosław (2016). *G.C.C. Military Spending in Era of Low Oil Prices*. Middle East Institute (<http://www.jstor.org/stable/resrep17586>, 26. 3. 2021).
- Jílek, Dalibor (1993). *Stručný nástin univerzálních mezinárodních organizací* (Brno: Masarykova univerzita v Brně).
- Keohane, Robert O. – Martin, Lisa L. (1995). The Promise of Institutional Theory. *International Security* 20 (1). s.39–51.
- Kéchichian, Joseph A. (1985). The Gulf Cooperation Council: Search for Security. *Third World Quarterly* 7 (4), s. 853–881.
- Koch, Christian (2010). The GCC as a Regional Security Organization. *Konrad-Adenauer-Stiftung*. (https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=ca542b43-1671-8fab-93f0-397e609e8919&groupId=252038, 27. 2. 2021), 23–35.
- Kostiner, Joseph (2009). *Conflict and Cooperation in the Gulf Region* (Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften).
- Kostiner, Joseph (2010). *The GCC States and the Security Challenges of the Twenty-First Century* (Ramat Gan :Begin-Sadat Center for Strategic Studies).
- Kroupa, Jiří (2010). *Slovník soudobé politiky a mezinárodních vztahů* (Praha: Wolters Kluwer).
- Kundi, Mansoor A. (1989). Security Integration Under The Gulf Cooperation Council. *Pakistan Horizon* 42 (1), s. 93–99.
- Kutzner, Daniel – Seeley, Maira (2020). *The Middle East's Evolving Security Landscape: Prospects for Regional Cooperation and US Engagement*. Istituto Affari Internazionali (IAI) (<http://www.jstor.org/stable/resrep29456>, 21. 3. 2021).
- Lesch, Ann M. (1991). Contrasting Reactions to the Persian Gulf Crisis: Egypt, Syria, Jordan, and the Palestinians. *Middle East Journal* 45 (1), s. 30–50.
- Lyon, Alistair (2008). Qatar pulls off mediation coup in Lebanon crisis. Reuters. 22. 5. 2008 (

- <https://www.reuters.com/article/uk-lebanon-qatar-analysis-idUKL2274043520080522>, 24. 3. 2021).
- Mareš, Miroslav (2002). Bezpečnost. In: Zeman, Petr a kol., *Česká bezpečnostní terminologie* (Brno: Ústav strategických studií Vojenské Akademie v Brně), s. 11–13.
- Martin, Lenore G. (2009). Turkey and Gulf Cooperation Council Security. *Turkish Studies* 10 (1), s. 75–93.
- Miller, Rory (2019). Managing Regional Conflict: The Gulf Cooperation Council and the Embargo of Qatar. *Global Policy* 10 (speciální vydání). (<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/1758-5899.12674>, 28. 3. 2021), s. 36–45.
- Naheem, Mohammed A. (2017). The dramatic rift and crisis between Qatar and the Gulf Cooperation Council (GCC) of June 2017. *International Journal of Disclosure and Governance* (<https://link.springer.com/article/10.1057/s41310-017-0025-8#Sec2>, 28. 3. 2021).
- Nakhleh, Emile (1986). *The Gulf Cooperation Council: Policies, problems and prospects* (New York: Praeger).
- NATO (2004). *Istanbul Cooperation Initiative* (<https://www.nato.int/docu/comm/2004/06-istanbul/docu-cooperation.htm>, 22. 3. 2021).
- Nguyen, Thi Hai Yen (2002). Beyond Good Offices? The Role of Regional Organizations in Conflict Resolution. *Journal of International Affairs* 55 (2), s. 463–484.
- Nonneman, Gerd (2004). The Gulf States and the Iran-Iraq War: Pattern Shifts and Continuities. In: Potter, Lawrence G. – Sick, Gary G. eds., *Iran, Iraq, and the Legacies of War* (New York: Palgrave Macmillan), s. 167–192.
- Nufal, Ahmad S. (1991). The Gulf States and The Crisis over Kuwait. *Arab Studies Quarterly* 13 (1/2), s. 37–51.
- Nuruzzaman, Mohammed (2015). Gulf Cooperation Council (GCC), Qatar and dispute mediations: a critical investigation. *Contemporary Arab Affairs* 8 (4), s. 1–19.

- OSN (1945). *Charta Organizace spojených národů a Statut Mezinárodního soudního dvora* (<https://www.osn.cz/wp-content/uploads/Charta-OSN-2019.pdf>, 28. 1. 2021), s. 3–84.
- Pant, Girijesh (1999). The Gulf Cooperation Council: In Search of a Regional Vision. *World Affairs: The Journal of International Issues* 3 (2), s. 28–35.
- Pasha, Aftab K. (2012). The Gulf Cooperation Council: a regional approach to peace, security and development. *Journal of the Indian Ocean Region* 8 (1), s. 90–98.
- Pinfari, Marco (2009). *Nothing but Failure? The Arab League and the Gulf Cooperation Council as Mediators in Middle Eastern Conflicts*. Crisis States Research Centre. No. 2, Working Paper no 45. (<https://www.files.ethz.ch/isn/98212/WP45.2.pdf>, 7. 3. 2021).
- Potočný, Miroslav (1999). *Mezinárodní právo veřejné. Zvláštní část* (Praha: C.H. Beck).
- Quereshi, Yasmin (1982). Gulf Cooperation Council. *Pakistan Horizon* 34 (4), s. 84–92.
- Rabi, Uzi (1994). United Arab Emirates. In: Ayalon, Ami ed., *Middle East Contemporary Survey, Volume XVI, 1992* (Tel Aviv: The Moshe Dayan Center), s. 776–785.
- Ramazani, Rouhollah K. (1988). *The Gulf Cooperation Council: Record and Analysis* (Charlottesville: University of Virginia Press).
- Rizvi, Hasan-Askari (1982). Gulf Cooperation Council. *Pakistan Horizon* 35 (2), s. 29–38.
- Roberts, David B. (2015). *Qatar's Strained Gulf Relationships*. Middle East Centre (<http://eprints.lse.ac.uk/61772/1/The%20new%20politics%20of%20intervention%20of%20Gulf%20Arab%20states.pdf>, 27. 3. 2021), s.23–31.
- Rubin, Barry (1989). The Gulf States and the Iran-Iraq War. In: Karsh, Efraim ed., *The Iran-Iraq War Impact and Implications* (Londýn: Palgrave Macmillan UK), s. 121–132.

Ryan, Curtis C. (2016). *Shifting alliances in the Middle East*. Great decisions (<https://www.jstor.org/stable/44214816>, 27. 3. 2021), s. 5–12.

Saidy, Brahim (2014). GCC's Defense Cooperation: Moving Towards Unity. Foreign Policy Research Institute. (https://www.fpri.org/docs/saidy_-_gcc_defense_cooperation.pdf, 20. 3. 2021), s.1–3.

Samaan, Jean-Loup (2017). Toward a NATO of the Gulf?: The Challenges of Collective Defense Within the GCC. Strategic Studies Institute, US Army War College (www.jstor.org/stable/resrep11834, 5. 3. 2021).

Suliman, Adela – Smith, Saphora – Gubash, Charlene (2015). Saudi Arabia lifts blockade of Qatar in breakthrough agreement easing Gulf crisis. *NBC News*. 5. 1. 2021 (<https://www.nbcnews.com/news/world/saudi-arabia-lifts-blockade-qatar-breakthrough-agreement-eases-gulf-crisis-n1250102>, 28. 3. 2021).

Swanström, Niklas L. P. – Weissmann, Mikael S. (2005). *Conflict, Conflict Prevention and Conflict Management and beyond: a conceptual exploration* (Uppsala: The Silk Road Studies Program).

Šmíd, Tomáš (2010). Suroviny a ozbrojený konflikt. In: Šmíd, Tomáš a kol., *Vybrané konflikty o zdroje a suroviny* (Brno: Masarykova univerzita), s 17–24.

Tavares, Rodrigo (2010). *Regional Security: The Capacity of International Organizations* (New York: Routledge).

Teitelbaum, Joshua (1994). Saudi Arabia. In: Ayalon, Ami ed., *Middle East Contemporary Survey, Volume XVI, 1992* (Tel Aviv: The Moshe Dayan Center), s. 668–701.

The Embassy of The Kingdom of Saudi Arabia (2014). *Final Joint Statement of leaders of Saudi Arabia, Kuwait, Bahrain, Qatar, and UAE* (<https://www.saudiembassy.net/statements/final-joint-statement-leaders-saudi-arabia-kuwait-bahrain-qatar-and-uae>, 27. 3. 2021).

The Embassy of The Kingdom of Saudi Arabia (2015). *Final Communiqué of the 36th Session of the Gulf Cooperation Council Supreme Council*

(<https://www.saudiembassy.net/statements/final-communic%C3%A9-36th-session-gulf-cooperation-council-supreme-council>, 26. 3. 2021).

The Library of Congress (2020). *National Parliaments: Gulf Cooperation Council Countries* (<https://www.loc.gov/law/help/national-parliaments/gulf.php>, 22. 4. 2021).

Ulrichsen, Kristian C. (2020). *Rebalancing Regional Security in the Persian Gulf*. Rice University's Baker Institute for Public Policy (<https://www.bakerinstitute.org/media/files/files/de9f09e6/cme-pub-persiangulf-022420.pdf>, 26. 3. 2021).

Union of International Associations (2014a). *Types of International Organization. Conventional Categories* (<https://uia.org/archive/types-organization/cc>, 18. 2. 2021).

Union of International Associations (2014b). *Types of International Organization. Types of Organization in the Yearbook* (<https://uia.org/archive/types-organization/summary>, 18. 2. 2021).

United Nations (2001). *Mideast peace process – GCC/Manama declarations – Letter from Bahrain* (<https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-189550/>, 20. 3. 2021).

United Nations (2011). 22. *Items relating to the situation between Iraq and Kuwait* (https://www.un.org/en/sc/repertoire/89-92/Chapter%208/MIDDLE%20EAST/item%2022_Iraq-Kuwait_.pdf, 16. 3. 2021), s. 568–734.

United Nations (2015). *Maintain International Peace and Security* (<https://www.un.org/en/sections/what-we-do/maintain-international-peace-and-security/index.html>, 10. 3. 2021).

United Nations Peacekeeping (2017). *Principles of peacekeeping* (<https://peacekeeping.un.org/en/principles-of-peacekeeping>, 10. 3. 2021).

Uppsala University (2010). *UCDP Definitions* (https://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/#tocjump_6862158133290808_9, 21. 2. 2021).

- Vatanka, Alex (2012). The Odd Couple. *Middle East Institute*. 26. 3. 2012 (<https://www.mei.edu/publications/odd-couple>, 23. 3. 2021).
- Waisová, Šárka (2005). *Bezpečnost – vývoj a proměny konceptu* (Plzeň: Aleš Čeněk).
- Waisová, Šárka (2008). *Mezinárodní organizace a režimy* (Plzeň: Aleš Čeněk).
- Waisová, Šárka (2009). *Úvod do studia mezinárodních vztahů* (Plzeň: Aleš Čeněk).
- Waisová, Šárka (2011). *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích* (Plzeň: Aleš Čeněk).
- Wallensteen, Peter (2002). *Understanding Conflict Resolution: War, Peace and the Global System* (Londýn: SAGE Publications).
- Weiffen, Brigitte (2012). Persistence and Change in Regional Security Institutions: Does the OAS Still Have a Project?. *Contemporary Security Policy* 33 (2), s. 360–383.
- Wiegand, Krista E. (2012). Bahrain, Qatar, and the Hawar Islands: Resolution of a Gulf Territorial Dispute. *Middle East Journal* 66 (1), s. 79–96.
- Wiegand, Krista E (2014). Resolution of Border Disputes in the Arabian Gulf. *The Journal of Territorial and Maritime Studies* 1 (1), s. 33–48.
- Wikipedia (2008). Seizure of Abu Musa and the Greater and Lesser Tunbs (https://en.wikipedia.org/wiki/Seizure_of_Abu_Musa_and_the_Greater_and_Lesser_Tunbs, 22. 4. 2021).
- Yamashita, Hikaru (2012). Peacekeeping cooperation between the United Nations and regional organisations. *Review of International Studies* 38 (1), s. 165–186.
- Ziadé, Nassib G. (1988). League of Arab States: Communiqués from Summit Meetings in Amman and Algiers. *International Legal Materials* 27 (6) s. 1646–1659.

Resumé

Regional organizations play an important role in the contemporary world, including their effect in the area of security and conflict resolution. One of these organizations is the Gulf Cooperation Council, which consists of six conservative monarchies in the Persian Gulf. My work tried to explain how the GCC during its whole existence, from its foundation in 1981 until 2020, acts in the question of regional security and how it solves conflicts among the members and other states in the region. I tried to cover both areas and show the GCC's role.

GCC's approach to security changed under the influence of regional circumstances and what began as a verbal assurance of mutual security, grew into massive security cooperation. Most important milestones in the security area were the Iran–Iraq War, Gulf War and Manama Summit in 2000. The Iran–Iraq War led to the first attempts to cooperate in the area of security and the most memorable moment was the creation of the Peninsula Shield Force, second landmark was the Gulf War, which resulted in closer cooperation between members of the GCC and the USA. The last very important moment, which in some way concluded a transformation in security, was the Manama Summit and signing of the Joint defence agreement.

In conflict resolution I tried to show the way GCC worked and if it used tools for resolving conflict. The GCC successfully settled several border conflicts, mainly between members of the organization, but also between one member and non-member state. On the other hand, GCC didn't resolve most important conflicts in the area, including above mentioned wars or US invasion in Iraq in 2003. It's also important to mention that GCC wasn't able to solve probably the most critical and most recent dispute, known as the Qatar crisis. In conflicts the GCC predominantly used mediation as one of the tools suitable to end conflicts, even though GCC failed in several conflicts resolution it successfully mediated several others and proved its value.

Přílohy

Příloha č. 1: Státy GCC

Zdroj: The Library of Congress 2020

Příloha č. 2: Hawarské ostrovy

Zdroj: Al Jazeera 2017

Příloha č. 3: Abú Músa a ostrovy Tunbs

Zdroj: Wikipedia 2018